

Naročnina mesečno
18 Lir, za inozem-
stvo 31.50 Lir - ne-
deljska izdaja ce-
loletno 34 Lir, za
inozemstvo 65 Lir.
Ček. rač. Ljubljana
10.650 za naročnino
in 10.349 za inserate.

Podružnica:
Novo mesto.

Izključna pooblaščenka za oglaševanje italijanskega in tuje-
ga izvora: Unione Pubblicità Italiana S. A., Milano.

Izdaja vsak dan zjutraj razen ponedeljka in dneva po prazniku.

Uredništvo in uprava: Kopitarjeva 6, Ljubljana.
Redazione, Amministrazione: Kopitarjeva 6, Lubiana.
Telefon 4001-4005.

Concessionaria esclusiva per la pubblicità di provenienza italiana
ed estera: Unione Pubblicità Italiana S. A., Milano.

Abbonamenti: Mese
18 Lire. Estero, me-
se 31.50 Lire. Edi-
zione domenica, an-
no 34 Lire. Estero
65 Lire. C. C. P.
Lubiana 10.650 per
gli abbonamenti,
10.349 per le in-
serzioni.

Filiale:
Novo mesto.

SCOVENECE

Bollettino No 1057

Forte attacco nemico respinto

nel settore occidentale - Intensificata
attività delle artiglierie nel settore
meridionale della Tunisia - 19 velivoli
nemici distrutti

Il Quartiere Generale delle Forze Armate co-
munica:

Nei settore meridionale del fronte tuni-
sino intensificata attività delle opposte artiglie-
rie: Un forte attacco nemico nel settore occi-
dentale, veniva respinto con forti perdite per
l'avversario.

Nei combattimenti aerei della giornata l'avia-
zione anglo-americana ha perduto 11 apparecchi
dei quali sei distrutti in Tunisia dalla caccia
germanica, cinque nel Canale di Sicilia dalla
nostra. Cinque altri precipitarono al suolo colpiti
dal tiro di unità terrestri.

Formazioni di quadrimotori americani effet-
tuavano anche ieri incursioni sulle città di Ca-
tania e Palermo i cui centri urbani hanno
subito danni sensibili.

Trala popolazione di Catania si deplorano 51
morti e 265 feriti, a Palermo le vittime civili fi-
nora accertate sono 5 morti e 35 feriti.

A Palermo due velivoli orano abbattuti dai
nostri cacciatori, uno dal fuoco della difesa con-
traerea.

Vojno poročilo št. 1057

Močan sovražni napad odbit

na zahodnem odseku - Pospeseno
topniško delovanje na južnem odseku
v Tunisu - 19 sovražnih letal
sestreljenih

Glavni Stan italijanskih Oboroženih Sil ob-
javlja:

Na južnem odseku tuniskega bojišča po-
spešeno delovanje obojestranskega topništva. Na
zahodnem odseku je bil odbit močan sovražni
napad s težkimi izgubami za nasprotnika.

V večeršnjih dnevnih bojih je angleško-ame-
riško letalstvo zgubilo 11 letal, od katerih so jih
6 sestrelili v Tunisu nemški lovi, 5 pa naši
lovi nad Sicilijskim prelivom.

5 nadaljnjih letal je padlo na tla sestreljenih
od naših kopinskih enot.

Skupine ameriških štirimotornikov so tudi
včeraj napadle mesti Catania in Palermo,
kjer so imele mestne četiri občutno škodo; med
civilnim prebivalstvom v Cataniji obžalujejo 51
mrtvih in 265 ranjenih, v Palermo pa znašajo do-
sledje ugotovljene žrtve 5 mrtvih in 35 ranjenih.

V Palermo so naši lovi sestrelili dve letali,
eno pa protiletalsko obramba.

Avstralija pred usodnimi dogodki

Bern, 17. aprila. Nekateri listi, ki črpajo
svoja poročila iz anglosaskih virov, so začeli
pisati o možnosti predstojećih velikih vojaških
dogodkov na Daljnem vzhodu. Začelo se je spet
govoriti o japonskem vdoru v Avstralijo. Zaen-
krat se ni poročilo o močnejšem japonskem le-
talskem pritisku na avstralska pristanišča v se-
verni Avstraliji. Londonski in washingtonski,
zlasti pa avstralski listi že pišejo o nevar-
nosti, grozeči Avstralcem. Govore o zbiranju
japonskih vojnih in prevoznih ladij, letalono-
sil in letal v pokrajinah, ki so jih zasedli Ja-
ponci. Zelo značilno je naslednje poročilo iz
Melbourneja: General Mac Arthur posveča ve-

Italijansko-madžarski kulturni odnošaji

Budimpešta, 17. aprila. AS. Mešana madžar-
sko-italijanska kulturna komisija je imela svo-
jo prvo sejo ob navzočnosti prosvetnega mini-
stra italijanskega poslanika ter visokih uradni-
kov zunanega in prosvetnega ministrstva.
Predsednik madžarske komisije bivši minister
Fabinyi je vroe pozdravil člane italijanske
komisije in izrazil svoje zadoščenje, da se nav-
zlic vojni še vedno razvijajo madžarsko-itali-
janski kulturni odnošaji. V odgovoru je pred-
sednik italijanske komisije senator Balbino
Giuliano ugotovil, da tudi Italija navzlic vojni
ni zmanjšala zanimanja za madžarsko kulturo
in da imajo takšni medsebojni odnosi globoke
korenine v zgodovini obeh narodov. Nato so
sledila poročila o delovanju italijanskega kul-
turnega instituta v Budimpešti ter madžarske-
ga kulturnega instituta v Rimu. Predsednik
madžarske komisije Fabinyi ter prosvetni mi-
nister Szinye sta priredila italijanskim gostom
časten sprejem.

Atlantska karta ne velja za Indijo

Lizbona, 17. aprila. AS. Iz Londona se je
izvedelo za meritorno Churchillovo izjavo, da
atlantska karta velja samo za neodvisne drža-
ve in da se v nobenem primeru ne nanaša na
Indijo.

Znatnejši boji ob Doncu

50 sovjetskih tankov uničenih — Angleško-ameriško letalstvo je zgubilo včeraj nad Nemčijo in zasedenim
ozemljem 79 bombnikov

Hitlerjev glavni star, 17. aprila. Nemško vr-
hovno poveljstvo objavlja:

Na kubanskem mostišču so se izjavili
tudi včeraj ponovljeni sovjetski napadi. V zad-
njih treh dnevih je bilo v odseku enega nem-
škega armadnega zbora v sodelovanju z letal-
stvom uničenih 50 sovjetskih oklepnih voz.

Na ostalem vzhodnem bojišču so bili živah-
nejši boji samo ob zgornjem Doncu. Tukaj so
zavrnilli oddelki kopne vojske in orožja SS več
močnih sovražnih napadov.

V Tunisu je potekel dan razen krajevnega

bojnega delovanja v nekaterih odsekih zapad-
nega in južnega bojišča v splošnem mirno.
Letalstvo je napadalo sovražna letalska oporišča
ter z bombami zadelo zelo številna letala na tleh
in skladišča materiala.

Lovci in protiletalsko topništvo z morja so
sestrelili v Sredozemlju 11 sovražnih letal.

V noči na 16. april je prišlo do bitke v Ro-
kavskem prelivu med čolni nemških oddel-
kov za zaščito obale in lahкими angleškimi po-
morskimi oboroženimi silami. En sovražni hitri
topniški čoln je bil tako hudo poškodovan, da ga

je treba smatrati za izgubljenega. Sovražnikov
poskus, da bi eno naših ladij potopil z neposred-
nim napadom, je bil odbit v borbi iz bližine. Naši
čolni so se vrnili do zadnjega v svoja oporišča.

Pri nočnih napadih sovražnih letalskih od-
delkov na kraje južne in jugozapadne Nem-
čije, predvsem na Mannheim in Ludwigs-
hafen, kakor tudi na vzhodno nemško ozem-
lje, je utrpel sovražnik posebno hude izgube. Po
doslej razpoložljivih in še nepopolnih vesteh sta
bila na vzhodu sestreljena dva, na zapadu pa
53 večina štirimotornih bombnikov. Razen tega
je bilo včeraj pri napadih na zasedeno zapadno
ozemlje uničenih še 15 sovražnih letal. Pogrešana
so tri lastna lovska letala.

Hitra nemška bojna letala so preteklo noč
metala bombe težkega kalibra na področje ve-
likega Londona.

Stockholm, 17. apr. AS. Poročila iz sovjet-
skega vira poročajo o povečanju nemškega prit-
iska na bojišču pri Volhovu, kakor tudi o
močnem bombardiranju Leningrada, na katere-
ga strelja nemško topništvo. Pogosto in zelo ga
je napadlo tudi nemško letalstvo in sovjetski
listi poročajo o znatni škodi.

Angleški general padel pri Susi

Lizbona, 17. aprila. AS. Iz Kaira poročajo, da
je padel pri Susi angleški general Kirsch, povelj-
nik pionirskih oddelkov 8. armade. Padel je ob neki
priložnosti, ko je nadzoroval svoje pionirske od-
delke pri odstranjevanju osnih min.

Sicilija in Sardinija — vojno področje

Rim, 17. aprila. AS. Uradni list objavlja ukaz
Duceja, prvega maršala in poveljnika Oboroženih
Sil na vseh bojiščih z dne 14. aprila 1943-XXI,
s katerim se odreja, da je ozemlje Sicilije, Sardi-
nije in okoliških otokov proglašeno za bojno pod-
ročje. Ukaz je stopil v veljavo 15. aprila 1943-XXI.

Članek dr. Göbbelsa:

Sedanji položaj ne dovoljuje polovičarskih rešitev

Berlin, 17. aprila. Dočim vlada na vzhodu
mir, v Tunisu pa je bitka še neodločena, nem-
ški opazovalci popisujejo položaj in skušajo
ugotoviti, kakšen bo razvoj bodočih dogodkov
na sedanjih in morebiti tudi na bodočih boji-
ščih.

Zanimivo so tozadevne ugotovitve nemške-
ga ministra dr. Göbbelsa v listu »Das Reich«. V
vojni so čisto možne najbolj nemogoče stva-
ri. Vse vojskovoje se stranke skušajo predočiti
položaj v čim ugodnejši luči. Prava resnica se
pokaže šele po končani vojni. Zato bi bila
usodna zmotna presoja tujih sovražnikov po njegovih
trditvah. Anglosasi imajo izredno mojstrsko
propagando in izkušnja iz prve svetovne vojne
je za Nemčijo velik opomin. Danes Angleži na
primer priznavajo, da je bil v sedanji vojni
njihov položaj večkrat kritičen. Kdo pravi, da
ne bodo kaj podobnega v bodoče priznali za
sedanjo dobo. Za Nemce je problem lahek.
Nemško ljudstvo ima dober spomin in ne
ničesar vedeti o oportunistični politični propa-
gandi. Zeli ne le, da mu vlada pove resnico o
sedanjem položaju, ampak tudi vse možnosti za
bodočnost, kar je možno seveda do gotove me-
je, kajti, če bi povedali vse naše namene, bi o
njih obvestili sovražnika.

Minister Göbbels nadaljuje: Mi smo vedno
opisovali položaj tako, kakršen je in brez utvar,
vemo, da se jutri lahko zgodi ravno obratno.
Lazna propaganda je bila možna v zadnji sve-
tovni vojni, ne pa v sedanji, ko so narodi, zla-
stni nemški, politično zreli. Narodu je treba
torej kolikor mogoče jasno popisati položaj z
edino omejitvijo, da sovražnik ne izve za naše
namene. Danes se je tudi marsikaj spremenilo.
Kdo more primerjati boljševiško Rusijo s car-
sko Rusijo? Kdo more s popolno gotovostjo go-
voriti o bodočem razvoju letalske in podmornič-
ske vojne? Kdo pozna učinkovitost in možnosti
novega orožja, s katerim razpolaga ta ali oni
tabore? Nato govori o prestani težki zimi in na-
daljuje: Trdimo lahko, da so boljševiki dosegli
le minimalni del tega, kar so nameravali, ker

so napačno cenili našo moč in to bo prej ali
slej rodilo gotovo težke posledice zanje. Ta
vojna je za vse, tudi za tiste, ki je ne vodijo,
uganka ugank in zato je treba nastopiti v njej
z odločnostjo in srčnostjo. Videli smo zlom na-
rodov, ki so imeli polno orožja, manjkala pa
jim je potrebna moralna sila: njihovi ljudje
so izgubili vero v svoje lastno poslanstvo.

Ponovno je bilo rečeno, da je sedanja voj-
na za Nemčijo logična posledica moralne po-
pustljivosti nemškega ljudstva v novembru
leta 1918. Če bi se danes ponovili to napako in
verovali, da bi se lahko rešili vojne brez tota-
litarne in odločilne zmage, bi brez dvoma zgubili
našo zadnjo zgodovinsko priliko, ki nam jo
nudi usoda. To je lahko trdo, je pa resnično.
Ko smo se podali na to trdo pot, zaključuje
minister, moramo iti naprej brez ozira na te-
žave in ovire. Povratek je nemogoč. Položaj ne
dovoljuje polovičarskih rešitev. (Piccolo).

Amerikanci so v Tunisu razočarali

Lizbona, 17. aprila. AS. Tuniški vojaški dopis-
nik ameriškega lista »New York Herald Tribune«
piše v nekem svojem članku o položaju v Tunisu,
da ne more prikrivati dejstva, kako so ameriške
čete pri teh bojih razočarale in s tem zgubile veliko
priložnost, kjer bi se lahko izkazale. Ameriški vo-
jaki, nadaljuje člankar, bi bili lahko uničili osne
sile, če bi bili sposobni razbiti njihove postojanke
ter jim onemogočiti umik. Amerikanci se morajo
še marsičesa naučiti. Ameriški častniki nimajo za-
dostne vojne izkušnje in gledajo v oči sovražniku
prvega reda. Naučili so se previdnosti pred osnimi
veterani, ko so imeli pri različnih priložnostih hude
izgube. Čeprav so bili Amerikanci številčno moč-
nejši od sovražnih čet ob italijansko-nemškem bo-
ju, vendar general Patterson ni imel na razpolago
dovolj močstva. Časnikar zaključuje, da morajo Ame-
rikanci izkoristiti zadane jim lekcije.

Moskva odklanja razgovore o vojnih ujetnikih z delegati Sv. stolice

Carigrad, 17. aprila. AS. Sovjetski konzul
v Carigradu je po navodilih moskovske vlade
odklonil razgovore z zastopniki sv. Stolice o iz-
boljšanju položaja vojnih ujetnikov.

Švedska podmornica potoplja

Stockholm, 17. aprila. AS. Uradno poročilo
švedskega mornariškega poveljstva je snoči
pozno zvečer javilo, da se ni vrnila podmornica
»Ulven«. »Ulven« se je udeležila vaje v šved-
skih obalnih vodah pred Mastrandom na zahod-
ni obali in je imela na krovu s poveljnikom in
častniki vred 33 mož posadke. Veščaki so mne-
nja, da je utegnilo priti do pokvare naprav za
dviganje na površino.

Nasprotnikovo divjaštvo

Castel Vetrano, 13. aprila letos so nasprot-
niki med nekimi letalskim napadom metali eksplo-
zivna polnilna peresa in svinčnike. Ta nova oblika
divjaške zahrbtnosti še enkrat dokazuje nasprot-
nikovo zlobo, ki hoče posebno prizadeti civilno
prebivalstvo, zlasti mladino in otroke.

Poljaki priznavajo pokolj oficirjev

Mednarodni Rdeči križ naprošen za sodelovanje pri ugotavljanju žrtev

Stockholm, 17. aprila. AS. Od poljske be-
gunske vlade, ki ima svoj sedež v Londonu, se
posredno potrjuje v Berlinu izdano poročilo o
pokolju poljskih častnikov, ki so jih ujeli So-
vjeti. Večkrat vlada izjavlja, da je brezuspeš-
no in večkrat zahtevala od sovjetskih oblasti
pojasnila o usodi okoli 10.000 poljskih častni-
kov, ki so jih imeli Rusi v treh različnih kon-
centracijskih taboriščih pri Smolensku od leta
1940. Begunska poljska vlada potrjuje, da ima
vse vzroke za bojazen pred najhujšim in do-
daja, da se je obrnila na centralni odbor med-
narodnega Rdečega križa za poizvedbe in ugo-
tovitev, če so — česar se je upravičeno bati —
boljševiki v celoti pobili te ujetnike. Na nekem
sestanku katoliških Poljakov so obtožili Sovjet-
sko Zvezo, da je prišla za talce okoli dva mili-
jona Poljakov, hoteč prisiliti begunsko poljsko
vlado, da bi, ko bi prišel čas, popolnoma opu-
stila vsako zahtevo po Ukrajini.

Berlin, 17. aprila. AS. Iz pristojnega vira
se je izvedelo, da se je nemški Rdeči križ te dni
obrnul na mednarodni Rdeči križ, proseč ga za
pomoč pri identificiranju 12.000 poljskih čast-
nikov, ki so jih pobili boljševiki. Predsednik
nemškega Rdečega križa je predlagal medna-
rodnemu Rdečemu križu, naj pri tem sodeluje.

Berlin, 17. aprila. AS. Nemški tisk se še na-
dalje bavi s pokoljem v Katinskem gozdu in
polemizira s sovražno propagando, zlasti boljš-
eviško, ki upa, da bo lahko zanikala jasne in
nedvomne trditve, dokumentirane od nemške
oblasti, govoreče, da gre le za nemški propa-
gandni trik. »Völkischer Beobachter«, »Lokal-
anzeiger«, »Morgenpost« se enkrat poudarjajo
suženstvo, ki je tudi tokrat značilno za odno-
šaje med Londonom in Moskvo, kajti London je
pripravljen opravičiti še tako strahoten zločin,
samo, da se ne bi sprl z boljševizmom.

Visoki komisar obiskal poveljstvo finančne straže

Včeraj zjutraj je Visoki komisar obiskal poveljstvo finančne straže za Ljubljansko pokrajino. Sprejeli so ga poveljnik podpolkovnik Polizija in častniki istega poveljstva. Ekse. Grazioli se je živo zanimal za delovanje poveljstva, posebno pa za njegovo službo in se ustavil pred ploščo, ki vsebuje imena padlih, ranjenih in odlikovanih za vojaško hrabrost.

V spremstvu podpolkovnika Polizija je nato odšel v vojašnico na Strossmayerjevi cesti, kjer je bil sprejet s predpisanimi častmi. Ko si je ogledal razne dele vojašnice in se pozanimal tudi za potrebna prenovitvena dela v njej, je Visoki ko-

misar naslovil na častnike in finančne stražnike, zbrane v eni izmed sob, žive pohvalne besede in poudaril dragoceni prispevek, ki so ga dali v svoji službi, ki jim je bila zaupana, kakor tudi junaško vedenje finančnih stražnikov ob sleherni priliki.

Ko je posvetil pobožno misel padlim, je odredil pozdrav Kralju in Duceju, na kar so vsi prisotni odgovorili z navdušenim vzklikom.

Visoki komisar se je pristrčno pogovarjal z različnimi podčastniki in finančnimi stražniki, končno pa se je zadržal v pogovoru s častniki, ki so bili v njegovi družbi.

Sport

Nogometni spored v Ljubljani

V domačem nogometnem prvenstvu bo danes popoldne na Hermesovem igrišču dvojni spored: ob 14 Mladika : Zabjak (II. razred), ob 16 Hermes : Dopolavoro t. t. (I. razred). Poleg omenjenih prvenstvenih prireditelj so poskrbeli tudi za dopoldanski spored. Ob 10 dopoldne bosta igrala Korotan in Mars na igrišču za Kolinsko tovarno prijateljsko tekmo.

Fantje hitrih nog in krepke volje

bodo tekmovali danes ob enajstih za pokrajinsko prvenstvo v teku čez drn in strn.

Atletska zveza v Ljubljani bo otvorila danes dopoldne lahkoatletsko sezono s prireditvijo, katere se bodo udeležili najboljši tekači na dolge proge. Na igrišču Hermes so izpeljali 3500 m dolgo progo, na kateri bodo preizkusili tekači ljubljanskih klubov svojo telesno zmogljivost. Najmočnejše bo zastopan Hermes, ki bo imel v svojih vrstah favorita Klena in brata Starmana, ki se bosta po daljšem času spet preizkusila v svojih specialnih disciplinah. Za pokal CONI-ja pa se bodo borila tudi druga moštva, vendar ne s tako dobrimi izgledi. Pričakuje se številna udeležba s strani prijateljev lahke atletike. Vstop bo prost.

Italijansko nogometno prvenstvo

V današnjem predzadnjem kolu bodo igrali v A-razredu po temle sporedu: Bergamo: Atalanta: Triestina, Genova: Liguria: Lazio, Torino: Torino: Bologna, Benetke: Venezia: Bari, Milan: Milano: Ambrosiana, Vicenza: Vicenza: Livor-

no, Firence: Fiorentina: Juventus, Rim: Roma: Genova.

Torino	28	18	4	6	65	30	40
Livorno	28	16	7	5	46	32	39
Juventus	28	15	5	8	69	46	35
Ambrosiana	28	14	4	10	49	34	32
Genova	28	13	5	10	56	49	31
Milano	28	10	9	9	38	38	29
Bologna	28	12	4	12	49	34	28
Roma	28	12	4	12	35	45	28
Fiorentina	28	11	5	12	50	57	27
Atalanta	28	11	5	12	30	39	27
Lazio	28	9	8	11	52	55	26
Vicenza	28	7	9	12	29	39	23
Bari	28	7	9	12	24	37	23
Triestina	28	4	13	11	28	38	21
Venezia	28	7	7	14	30	45	21
Liguria	28	6	6	16	31	63	18

Zdi se, da je položaj na vrhu preglednice že razčiščen. Livorno je v zadnjem času opešal, Torino pa bo zdržal še to nedeljo in potem še eno in če ne bo posebne nesreče, bo odneslo naslov državnega prvaka moštvo, ki je dejansko najboljšje.

SK Zabjak. V nedeljo, 18. t. m. naj bodo na igrišču Hermes v Šiški ob pol 2 sledeči igralci I. moštva: Cemažar, Oven, Baumgartner, Sajovic, Škrjanc, Škorjanc, Doljat, Slak, Stane, Zadel, Forjančič, Sostič, Dido, Zorič, Muhič. Igramo tekmo proti Mladiki.

Tudi preteklo nedeljo so bili današki tekači v naravi in so tekmovali na progi čez drn in strn, 5500 m dolgi. Spet je bil najhitrejši Groyer, ki je zmagal v 21 min. in 4.1 sek.

Visoki komisar odkupil šantlove akvarele za narodopisni muzej

Visoki komisar je odkupil zbirko akvarelov, ki predstavljajo slovenske narodne noče in so delo slikarja Saše Šantla, ter jih namenil za tukajšnji narodopisni muzej.

»Prima linea« št. 24

Današnja številka »Prima linea« razpravlja o Nalogi Italije, O zračno-morski vojni, Ali smo izgubili vojno?, o Komunističnih zločinih na Balkanu; tretja stran je posvečena kulturnim razglabljanjem, zadnja pa delovanju Stranke v prvi liniji. Vsi sestavki so opremljeni z lepimi podobami.

Gospodarstvo

Sir

Nakazila za sir za trgovce:

Prehranjevalni zavod Vis. komisariata za Ljubljansko pokrajino obvešča vse trgovce z racioniranimi in kontingentiranimi živili mesta Ljubljane, da dvignejo do 21. aprila t. l. nakazila za sir za mesec april v Gosposki ulici št. 12-L.

Razdeljevanje sira potrošnikom:

Prehranjevalni zavod Vis. komisariata za Ljubljansko pokrajino obvešča vse potrošnike mesta Ljubljane, da dobijo od 22. t. m. dalje pri svojih trgovcih za mesec april na odrezek B 60 gramov parmezana in 150 gr mehkega sira.

★

Italijansko-nemška trgovina s svilo. Pri tozadevnih pogajanjih, ki so bila pretekli mesec, je bil določen kontingent za izvoz italijanske svile v Nemčijo. Nemčija dobi surovo svilo, svilen prejo in svilene tkanine. Ker pa še lanski kontingent ni izčrpan, se trgovina razvija še v okvirju lanskega kontingenta.

Iz hrvatskega zavarovalstva. La Nazionale, d. d. za življenjsko zavarovanje, ravnanje in v Beogradu za bivšo Jugoslavijo, podružnica v Zagrebu je spremenila svoj naziv tako, da je razvidno, da pripada podružnica naravnost pod pariško centralo te družbe, isto velja tudi za elementarno panogo zavarovanja, ki ga izvaja ta družba.

Križanka št. 83

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19
20						21					22						23	
24					25					26							27	
28			29	30		31		32		33			34	35				
36		37	38	39		40		41		42		43	44	45		46		47
48	49			50		51		52			53	54				55		
56					57					58						59		
60					61					62						63		

Vodoravno: 1. naslov Federerjeve povesti, 8. latinski prevod svetega pisma, mesto v Somali, 13. švicarski pisatelj, 20. naslov Mencingerjevega romana, 21. otok v atenskem zalivu, 22. del duhovniške obleke, 23. vrsta papirja, 24. kraj pod Lovčnom, 25. pravoslavna sveta podoba, 26. priprava za mletje, 27. zvok, ton, 28. mesto ob istoimenskem morju v Rusiji, 30. staro žensko ime, 32. strežaj (tujka), 34. matematični izraz, 36. abesinski naslov, 38. gora v Italiji, 41. otok v sundskem arhipelu, 44. božanstvo starih Grkov, 48. cerkveno preklestvo, 51. starorimski zgodovinar, 53. oddaja, odposlanstvo (tujka), 56. nakana, 57. oseba iz Jurčičeve povesti, 58. prepovedništvo, 59. tla, 60. hrib pri Beogradu, 61. stražar, čuvaj, 62. prisilno delo, 63. sivkasta krava.

Navpično: 1. oblika vode, 2. otok v Sredozemskem morju, 3. indijski lovniška priprava, 4. kraj v Vojvodini, 5. utežna enota, 6. zveza (tujka), 7. alkoholna pijača, 8. jarek, 9. Kunstljeva novelica, 10. zgodovinski zapiski, 11. tibetanski duhovnik, 12. udružine, 13. elektrarna na Štajerskem, 14. svetopisemski prerok, 15. kraj pri Ložu, 16. fizikalna enota, 17. drevo, plug, 18. ena izmed deveterih muz, 19. plemo (tujka), 29. stara dolžinska mera, 31. kraj pod

Lovčnom, 33. velika posoda, 35. postrešek, 36. vzrok bolečine, 37. naslov Finžgarjeve povesti, 39. merilna priprava, 40. praska, 41. prvotnim narodom nedotakljiva stvar, 42. slovenski slikar, 43. poljski pridelek, 45. pravopisno znamenje, 46. listnato drevo, 47. upanje, 49. posmrtno prebivališče starih Slovanov, 50. slovenski skladatelj, 52. srednjeveška združba, 54. čar, 55. zdravilo.

Rešitev križanke št. 82

Vodoravno: 1. Ulm, 4. Zetale, 10. banana, 16. Samo, 20. relé, 21. Sahara, 22. tetiva, 23. les, 24. agent, 25. Razori, 26. Varilija, 27. čaka, 28. vaje, 30. kazalo, 32. mak, 33. uho, 35. kitara, 38. kamela, 41. jata, 43. Filoteja, 46. Tirole, 48. kalup, 50. Abot, 51. želena, 52. Soloha, 53. siga, 54. Raka, 55. Lenart, 56. petaka, 57. kad.

Navpično: 1. ura, 2. lega, 3. mleko, 4. žena, 5. Est, 6. tarna, 7. Ahaja, 8. Lazem, 9. Ero, 10. Bari, 11. Atika, 12. Neva, 13. ata, 14. NIRA, 15. Avila, 16. salo, 17. ali, 18. meja, 19. Osaka, 27. Čufar, 28. vitel, 29. Tatar, 31. zelot, 32. malik, 34. hiba, 35. koza, 36. tele, 37. rana, 38. kist, 39. Molé, 40. leha, 41. jasa, 42. tuga, 44. lok, 45. jen, 47. rop, 48. Kač, 49. Pad.

DALE CARNEGIE

Kako si pridobiš prijateljev

Med razgovorom je Cubellia rekel svojemu bodočemu šefu: »V veliko čast bi si šel, če bi mogel delati skupaj z vami. Vem, da ste začeli svojo kariero kot osemindvajsetletni fant v preprosti pisarni in vse vaše osebe je bilo ena sama stenografija.« Vsi, ki imajo visoka in odlična mesta v družbi, se radi spominjajo težkih in viharnih začetkov. Tudi ta industrijec ni delal izjeme. Govoril je na dolgo in široko o svojem neutrudnem delu, o svoji borbi proti malodušnosti in proti zasmehu, o svojih uspehih in svoji zmagi. Končno je Cubellia ustavil nekaj vprašanj, poklical svoje podpredsednike ter rekel: »Mislim, da nam bo ta mož ustrezal.«

Veliki francoski filozof Rochefoucauld je često dejal: »Če si hočete pridobiti nasprotnikov, se morate povzdigniti nad svoje prijatelje. Če si pa hočete pridobiti prijateljev, pustite, da se vaši prijatelji povzdigujejo nad vas.«

In res, kadar nas naši prijatelji nadkriljujejo, se čutijo važne, kar jih nagiba k dobrohotnosti. Kadar pa jih mi nadkriljujemo, se čutijo ponižane, kar rodi v njih zavist in mržnjo.

In to je res! Veliko naših prijateljev bolj uživa ob naših nesrečah kakor pa ob naših uspehih. Bodimo torej skromni. Slavni pisatelj Irvin Cobb je odgovoril nekemu, ki ga je vprašal, če je res najslavnejši ameriški pisatelj: »Najbrž sem imel večjo srečo, kakor sem si jo zaslužil!«

In res moramo biti skromni! Kaj pa prav za prav smo? Nič! Čez sto let se nihče ne bo nas spominjal. Življenje je res prekratko, da bi morali bližnjega nadlegovati s čenčanjem o naših malenkostnih uspehih! In če prav pomislimo, imamo kaj malo, s čimer se lahko pohvalimo. Ali že veste, čemu se moramo zahvaliti, da nismo popolni bebi? Samo majhni količini joda, ki ga imamo v tiroidni žlezi.

Če bi nam zdravnik prerezal vrat in bi vzel iz tiroidne žleze nekaj tega joda, bi postali takoj bebasti. Ali ni to smešno: samo zaradi majhne kapljice joda!

Šesto pravilo, kako pripravim bližnjega, da bo delil s tabo mnenje, je tole: pusti mu, da govori po mili volji.

Kako dosežeš sodelovanje od ljudi.

Zdi se mi, da imamo več zaupanja v ideje, ki samostojno zrastejo iz našega zelnika kakor pa v one ideje, ki nam z njimi postrežejo drugi. Zakaj bi torej hoteli vsiljevati drugim naše miselnje? Ali ne bi bilo bolj pravilno, da jim damo čisto preproste nasvete ter jih nato pustimo, da sami izvajajo posledice.

Gospod Seltz iz Philadelphije je moral nekega dne reorganizirati skupino avtomobilskih prodajalcev, ki jim je upadel pogum. Zbral jih je na seji in jih je prosil, da povedo, kaj more storiti zanje. Ko so mu povedali svoje zahteve, je vprašal: »Če vam dam vse, kar me prosite, kaj bom dobil v zameno?«

Odgovor so mu dali takoj: »Zvestobo, skrbnost, poštenost, iniciativnost, osem ur dela na dan.« Eden se je celo ponudil za štirinajst ur dela na dan. Seja se je zaključila med splošnim navdušenjem in prodaja avtomobilov je zelo narasla. In gospod Seltz je pripomnil: »Ti ljudje so stori neke vrste moralno pogodbo ter se obvezali, da izpolnjujejo njena določila, ker so pač pričakovali, da bom tudi jaz izpolnjeval svoje obveznosti. Storiš sem dobro, ko sem se poučil o njihovih željah in potrebah.«

In res: kadar kaj delamo, nam zelo ugaja, če imamo vtis, da delamo samostojno po lastnem predudku in neprisiljeni. Imenitno se nam zdi, če nas kdo sprašuje o naših željah, o naših potrebah in o našem mišljenju.

Wesson je bil zelo spreten slikar reklamnih vinjet. Na noben način mu pa ni uspelo, da bi prodal svoja dela nekemu zelo važnemu podjetju. Nekoč je ves večer premišljeval o načinu, kako bi vplival na svoje odjemalce ter vzbudil zanimanje in navdušenje. Vzel je s sabo nekaj risb, še nedokončenih risb in šel k ravnatelju omenjenega podjetja. »Prosim vas za neko uslugo,« mu reče. »Tu imam nekaj komaj začelih risb, ali bi mi lahko povedali, kako naj jih končam, da bi bile za vas uporabne?«

Ravnatelj je molče pregledoval risbe in rekel: »Pustite jih tukaj in pridite spet čez nekaj dni.«

Tri dni za tem je Wesson prišel po svoje risbe, sprejel nasvete ter končal delo po navodilih, ki mu jih je dal ravnatelj. In kakšen je bil izid? Vse risbe so bile sprejete, še več, od tega dne naprej so naročila kar deževala. Prej je Wesson hotel prodati za vsako ceno to, kar je naredil po svoji glavi, zdaj pa je razumel, da je treba v ravnatelju vzbuditi vtis, kakor da bi on dal ideje za vinjeto.

diču ruskega prestola nova obzorja bodočnosti svoje države. Vtis s tega polovanja so resnično preželi značaj bodočnosti novega vladarja in njegove poglede na politiko, ki jih je moral mnogo pozneje sodoživljati s svojo soprogo.

Vrnlviši se v novemburu 1891 k domačemu ognjišču, se je carjevič spet povrnil k svojemu polku, svojim zabavam in športu ter spričo svojih staršev je bil še zmeraj oni mali »Niki« kot prej. Njegov oče ga je mirno in brez naglice pripravil na njegovo nalogo kot poglavarja države. Imenoval ga je za predsednika Družbe za gradnjo transsibirske železnice, za predsednika Komisije pomoči bednim iz leta 1891, za člana Državnega sveta. A ta imenovanja mu niso nalagala nobenih opravil, bilo je vse kot nadaljevanje njegovih lekcij pri profesorjih. Tudi seje v državnem svetu niso bile zanj nič drugega kot sprememba ob študijskih ur, le da so bile te seje ure prenešene v drug okoliš. Vse tisto, kar ga je kaj kmalu postavilo v sredo tega delovanja, na vodstvo države, je bilo neskončno oddaljeno od teh oseb in od oseb njegove družine.

Vendarle je bil zdaj mož in usoda njegovega zakona se je začela uresničevati in je postala važna tudi za njegove starše. Ti niso upoštevali sanjarij, v katerih je podhrtevalo mladeničevo srce. Preden povemo, kako se to sanje uresničile, je potrebno pogovoriti o njej, ki je bila njih središče.

2. Bodoča carica.

Povrniti se moramo k mali princesi, ki je bila leta 1884 prisotna pri poroki svoje sestre Elizabete s carjevičevim stricem in ki je odtlej gojila skrivnostne obljube za bodočnost svojega mladega bratranca.

Ta poroka ruskega velikega vojvode s princeso Hessen-Darmstadtso je imela že svojo tradicijo glede na rodbino Romanovih in vladarsko hišo velikega vojvode Hessenskega. Mati carja Aleksandra III. — carica Marija Aleksandrovna —, prva soproga dediča ruskega prestola, poznejšega carja Aleksandra II., je bila rojena princesa Marija Hessenska. Bila je teta velikega vojvode Ludovika, čigar hči, Elizabeta, je po svoji možitvi postala svakinja Aleksandra III.

Še preden je carjevič dokončal svoje višje nauke, mu je njegov oče ukazal, da mora zaradi izpopolnitve svoje vzgoje na dolgo potovanje. Svoj očetni dom je zapustil 23. oktobra 1890 in po kratkem oddihu na Dunaju je čez Italijo prispel v Egipt. Namen potovanja je bil ta, da bi prestolonaslednik Rusije spoznal azijski del države, kjer so se ob koncu 19. stoletja stekali najpomembnejši interesi ruske politike. Egipt ni pomenil nič drugega kot klin na lestevici cele vrste drugih krajev, ki bi se moral o njih poučiti. Prestolonaslednika je spremljal njegov mlajši brat Jurij, ki ga je bila napadla jetika in se je bolezen bolj in bolj hujšala. Oba brata sta se razšla v Indiji in se nista nikdar več videla. (Veliki vojvoda Jurij je bival sicer v neki palači-sanatoriju na Kavkazu, od koder ni prišel več živ in sicer je umrl leta 1899 ali čez devet let nato, ko je bil v Indiji.) Drugi carjevičev tovariš na potovanju je bil princ Jurij Grški. V prestolonasledniškem spremstvu je bil še general princ Barjatinski in trije vojaški adjutanti. Potovanje je bilo povsem uradno, združeno s slavnostnimi sprejemi, posredovanjem čet itd. Prestolonasledniku potovanje ni bilo kdo ve kaj v uk, vse je bilo prenatrpano in uradnimi publicami in carjevič je imel prav za prav zmeraj eno in isto pred očmi... Indija ga je zanimala, a zapisal si je v svoj dnevnik le opazke o angleških uniformah, ki so ga venomer obdajale. »Neznosno jele Srečnega se je čutil v Siamu. Potem je bil na Japonskem, kjer ga je doletel drug udarec usode. Dne 29. aprila 1891 je v Otavu neki fanatični Japonec, brez kaknega očitnega namena, carjeviča udaril s sabljo po glavi, in od tod je imel

5

vse življenje brazgotino na čelu. Komu ne bi ob tej priliki prišlo na misel, da je bila ta brazgotina tako rekoč odtis usode, ko se je čez trideset let nato tresel prestol Rusije pod udarci Japonske?

Cim je Aleksander III. prejel poročilo o atentatu, je zaukazal, naj carjevič nemudoma zapusti Japonsko in se podi naravnost v Vladivostok. Tu pa je, ne da bi bila rana že zaelejena in z obvezanim čelom, prisostvoval otvoritvi gradbenih del transsibirske železnice. Aleksander III. je hotel seznaniti svojega sina s tem velikanskim delom, ki je bilo namenjeno, da spaja obalo Baltijskega morja s Tihim oceanom in utrdi gospodstvo Rusije na Daljnem Vzhodu. Carjevič je moral odpeljati prvo samokolnico prsti, kar je pomenilo začetek in temelj te neizmerno gradnje bodoče železne ceste. Nato se je na svojem potovanju skozi vso Sibirijo peljal s kočijo. To potovanje, ki je trajalo šest mesecev, je imelo velikanski pomen za bodočega carja. Malo je bilo ruskih carjev, ki bi bili kdaj stopili na sibirsko tla. Nikolaj II. je mogel kasneje s ponosom reči, da je bil on prvi car, ki si je v resnici ogledal vse svoje carstvo. S tem, da je Aleksander III. dal carjeviču priliko, da je otvoril železniško gradnjo v Sibiriji in se je z vozom prepeljal po neizmernih stepah, je svojemu sinu hotel pokazati, da mora poskrbeti za procvit Sibirije in razvoj ondolne industrije. Hotel ga je seznaniti z velikimi notranjimi in zunanji političnimi vprašanji glede na veličino ruske države tudi v svojem azijskem razmahu. Saj je imela ruska vlada namen, da načrtno obljubi Sibirijo in ruski Daljni vzhod z naseljenici. S tem je hotela Rusija ustvariti iz Sibirije nekakšno poljedelsko zvezervo zaradi gospodarske krize v evropski Rusiji. Iktrati pa je pospeševala svoj razmah proti jugu, proti Tihemu oceanu in notranja ruska Azija je iskala svojo pot proti Himalaji in Perzijskemu zalivu. Ta težnja za dostop k morju prepleta vso tisočletno zgodovino Rusije. V poslednjih dveh stoletjih se ji je posrečilo doseči gospodstvo nad vzhodno obalo Baltijskega morja, nad severno obalo Črnega morja, a mnogo prej se je borila proti nepremostljivim oviram za tisto pot v Azijo, da bi dosegla svoje mesto ob Oceanu in s tem uravnoteženje z drugimi velisilami. V zvezi s takim političnim razvojem je postala pot vladanja Nikolaja II. prava pravcata križeva pot. Vprav načrti Aleksandra III. so bili usmerjeni v to, da odpro de-

Neizpolnjena navodila komunističnega poglavarja

Kakor smo že poročali, so legionarji blizu Semiča ujeli zaupnika Edo Kardaža, tajnika komunistične stranke, Smrekarja Ludvika in pri njem našli nekaj Kardaževih pismen z navodili. Smrekar Ludvik je bil komandant III. partizanskega bataljona tako imenovanega Zapadnega partizanskega odreda. Kardaž mu je pošiljal navodila, kako naj postopa pri iztrebljanju belogardističnih postojank v okolici Ljubljane in Grosupljega. Značilno je to, da se ta navodila niso mogla nikjer izpolniti, kar dobro dokazuje nemoč komunistov in brezuspešnost obupnega prizadevanja. Prinašamo odlomke Kardaževih pism z dne 4. novembra 1942. Pismo je pisal Kardaž iz Ljubljane Ludviku Smrekarju nekam v gozdove pri Podlipoglavu. Takole piše Kardaž:

»Saj je vendar sramotno za nas, da cel bataljon obstane pred hišo, v kateri je morda 20 do 30 belogardistov, samo zato, ker imajo zaprta — polkna!«

Tu je mišljen napad partizanov na kasarno bivšiške legionarske posadke, ki je partizane stal ogromno žrtv in krvi. Kardaževa jeza je dokaj upravičena! Cel partizanski bataljon ni mogel premagati pešice fantov, ki so vztrajali do konca in nazadnje pogladijo celo v beg partizanske čete, obojene s številnimi strojnimi. Zato Kardaž daje naslednja neizpolnjena navodila, ki so pa ostala le navodila brez uresničenja.

»V Bizoviku in Dobrunjah so položaji belogardistov zanič in tu jih mi moramo uničiti... Izberite za vas najlažje točko za napad in uničenje belogardistov. Do podrobnosti izdelajte načrt... Zavzemite njihove utrjene postojanke na vsak način.«

In kako so se ta navodila izpolnila? Partizani so doživeli poraze ne samo pred utrjenimi postojankami legionarjev, temveč so bili razkropljeni ali pobiti po vsej sostrski, dobrunjski in podmolniški okolici. Kardaževa navodila so ostala le samo še daljni spomin na partizansko strahovanje v Bizoviku. Ravno te dni je prišlo spet poročilo, da so bili ubiti v svoji utrjeni postojanki vodilni terenci partizani Sever Egidij, Ovirik Hinko in Močilnikar Viktor. Ludvik Smrekar, nekdanji komandant partizanskih tolpa na Pugledu, pa je ujet pri Semiču. Primeren konec primernim navodilom komunističnega tajnika! Toda Kardaž še nadaljuje:

»Nujno potrebno je čimprej uničiti Polico. Pričnite z obkoljevalno taktiko... Pastavite zaseke na vseh izhodih iz Police, na vseh zvezah z Grosupljem, skratka povsod, kjer hodijo belogardisti in Italijani ven in noter.«

To navodilo je dal Kardaž v začetku lanskega

novembra, ko se je na Polici ustanovila postojanka legionarjev. Poglejmo, kako so se njegovi ukazi izpolnili. V kratki dobi čez zimo je poljska legija očistila ves teren okrog Police in Pugleda. In kaj je bilo s slavnimi partizanskimi zasedami? Nešteto krat so partizani padli sami v zasede legionarjev ter v njih obličali. Le enkrat se je zgodilo, da je tudi legionarska patrula prišla v njih zasedo in je ob tej priliki padel en legionar.

»Na noben način ne dopustite poljskim belogardistom, da bi se sprehajali po vaseh. Če jim boste postavili zaseke okoli Police, bo hitro konec njihovega sprehajanja.«

Tudi to navodilo je ostalo na veliko žalost komunističnega tajnika le na papirju. Vsa okolica okrog Police je danes očistena od partizanov, poginili so prosluli Šuligoj, poginili Moškerc, padel tudi Stepišnik in še toliko in toliko drugih. Kardaž pravi dalje:

„Obisk“ št. 1-3

Za Veliko noč je izšla prva trojna številka ilustriranega družinskega mesečnika »Obisk«, ki ga izdaja v uredništvu Mirka Javornika Ljudska tiskarna. Na naslovni strani je upodobljen impozanten kip Toneta Kosa: Kmet prisegaj. Na prvi notranji strani pa je lep prevod Cerkevne velikonočne himne, kakor ga je pustil v zapuščini pesnik Silvin Sardenko. Ostala vsebina je naslednja: znani športni strokovnjak Drago Ulaga opisuje zimsko slanje v Podutiku na svoj prijetni kramljaljoči način, ki dobiva že literarno obliko in bi bil lep donešek za kakšno — športno čitanko, ki jo bomo slej ko prej morali dobiti. — Ib-mu opisuje dva praznika pod Monte Rosso, lep opis alpske pokrajine ter vršacev, opremljen s prelepiimi slikami pokrajine in evetniških zavetnikov sv. Bernarda in Ledeniške Madonne. Rado Kolar priobčuje feljton Misel na belem konjčku, ki jo je ilustriral mladi nadarjeni slikar L. Debeljak, kateremu se pozna šola prof. Franceta Kralja. Miklavž Kuret opisuje vraže o zmajih in kačah v slovenskem ljudskem verovanju; članek je opremljen s mnogimi slikami. Celostanske ilustracije iz sončne Španije nam daje lep pogled v eksotiko evropskega juga. Jože Mahnič opisuje Večer v Rovitih, v katerem s močnimi črtami opiše bohinjski kot. Rajko Ložar v članku S krampom in lopato opisuje arheološka odkopavanja po naši domovini. Članek s svojim gradivom ne vodi samo v najdavnije zgodbe življenja na naši zemlji, temveč ima tudi izredno podučen namen, da opo-

»Glede oborožitve vem, da imaš težave. Toda podobno je povsod. Napadajte belogardistične patrulje, da boste orožje dobili... Vzemite mitraljeze beli gardi!«

Zgodilo se je pa obratno. Legionarji so zaplenili prav v bližini Police partizanom veliko orožja ter celo točno strojno.

»Poskušajte osvoboditi naše ljudi, ki so zaprti v Polju. Morda bi se dalo s kako zvijačo (preoblečeni v belogardistične uniforme)?«

Tudi tu je ostal tajnik komunistične stranke na cedilu. Do kakšnega poskusa osvoboditve sploh ni prišlo.

Navajamo te ukaze generalnega tajnika slovenske komunistične stranke zato, da pokažemo, kako šepa komunistična organizacija, ki se celo najnужnejša navodila vrhovnega vodje več ne izpolnjujejo oziroma ne morejo izpolniti. Zato gre pa partizanski bes čimbolj na račun preprostega in brezbrambnega ljudstva, ki jim partizani požigajo hiše in gospodarska poslopja, kakor nazorno dokazujejo pričujoče fotografije iz Ambrusa.

zarja ljudi na to, kakšne vrednosti so ti prazgodovinski spomeniki in kako je treba ravnati pri izkopavanju ter na kaj je treba paziti, da se ne zabišejo razni znanstveno pomembni momenti. Številne slike ponazarjajo članek L. Klakovec prinaša odlomek iz slavnega Croninovega romana Cittadella Ob zori se je rodil otrok. Roman bo izšel v Ljudski knjigarni. Marijan Juvan ponazarja Velikane in stari v rastlinstvu; članek je opremljen s slikami, ki kažejo prirodne čudovitosti v rastlinskem svetu v senci stoletnikov. Dr. Stane Mikuz predstavlja to pot znanega kiparja Tineta Kosa. Več reprodukcij njegovih stvaritev spremlja lepo oznako njegovega dela. Mirko Javornik prinaša poglavje iz Dickensovega romana Dorritova najmlajša, ki je izšel pri Ljudski knjigarni. Mostovi nad vodami predstavljajo lepo slikarsko reportažo iz širokega sveta, največ iz Amerike. Zorko Simčič prinaša feljton Konec sveta. Zanimivosti o japonskem letalstvu segajo v današnje vojno aktualnost. Jack London Mojster skrivnosti dopolnjuje Obiskovo leposlovno čtivo. Pomlad v parku nudi ženskemu svetu lepe modne novosti. Na zadnjih straneh bakroteka je nekaj lepih fotografij z motivi Pomladi v parku. Tako nudi Obisk obilo lepega gradiva in čtiva. Naročnina za celo leto znaša 40 lir. Izdaja in zalaga Ljudska tiskarna v Ljubljani.

Ob otvoritvi posmrtnih razstave Ivana Vavpotiča

Pred tremi meseci je umrl v Ljubljani znani slikar Ivan Vavpotič, dolgoletni predsednik Društva slovenskih likovnih umetnikov ter društva Lade in markantna podoba v vrstah slovenskih slikarjev. Narodna Galerija prireja sedaj v prostorih Jakopičevega paviliona posmrtno razstavo njegovih del, na kateri bo prikazan — kolikor je danes mogoče — njegov razvoj ter njegovo ogromno delo v štidesetletnem delovanju. Posebno zanimive obita biti njegovo zgodnje ilustratorsko delovanje, saj je Vavpotič spadal prav gotovo med naše najboljšje ilustratorje (Jurčičev Deseti brat itd.). Pa tudi ogromna vrsta njegovih portretov priča o njegovi izredni marljivosti in priljubljenosti kot portretista, saj je samo v Ljubljani nekaj sto njegovih portretirancev. Vsekakor bo razstava pokazala veliko vrednost njegovega dela ter na ta način počastila njegov spomin. Vsi ljubitelji slovenske umetnosti, predvsem pa častilci pokojnega Ivana Vavpotiča so vabljeni na razstavo del, ki bo v nedeljo ob 11 dopoldne.

Razstava športnih motivov

Rok prijave bo zaključen 10. maja.

Kakor znano, bo 12. junija otvorjena lepa razstava športnih motivov, del umetnikov Ljubljanske pokrajine. Da bi se je lahko udeležili tudi umetniki, ki so se zakasnili z izgotovljenjem svojih del, je rok za prijave podaljšan do 10. maja. Doslej so pokazali različni umetniki zanimanje za to razstavo in je pričakovati pomembne udeležbe. Oni umetniki, ki so že poslali svoje prijave so naprošeni, da jih potrdijo pri prireditvenem odboru, Bethovnova ul. št. 2 (Zveza poklicnih umetnikov).

Madžarska zunanja trgovina. V lanskem letu je znašal madžarski uvoz 922 (leta 1941 730.1) milij. pengő, izvoza pa 1.143.6 (791.1) milij. pengő, tako da se je aktivnost trgovinske bilance povečala od 61.0 na 221.6 milij. pengő. Pripomniti je, da je bila leta 1940 madžarska trgovinska bilanca pasivna za 87.6 milij. pengő. Velik del povečanja madžarske zunanje trgovine je pripisovati zvišanju cen, vendar je treba ugotoviti, da je tudi obseg prometa nara-

»Kristus sam jih je vzgojil...«

Škof dr. Gregorij Rožman je v svojem šestem postnem govoru dne 16. aprila t. l. izrekel sledečo veličastno od Boga samega navdihnjeno sodbo o mučeničih slovenske Kat. akcije:

»Imena Pavlič, Mravljice, Grozde in mnogo drugih so najsvetlejša imena. So in ostanejo v slovenski zgodovini. To so resnični junaki, vse močnejši kot njihovi mučitelji. Kristus sam jih je vzgojil in jih hranil s svojim svetim Telesom in s svojo sveto Krvjo. Pri obhajilni mizi so dobivali moč...«

Škof imenuje na prvem mestu pokojnega mladca Pavliča. Kdo je bil Pavlič? Učiteljčičnik, ki je gledal svojo okolico in bodočnost z izredno bistrim očesom, s pravim življenjskim optimizmom, ki mu je bila dana posebna milost izrazite katoliške zavesti in neustrašnega poguma. Vsi, ki so ga poznali, izjavljajo, da je bil pokojni Ivan nekaj posebnega, dobrim in vernim v pomoč in tolažbo, brezbožnim in hudobnim pa v strah. Dva dokaza naj navedem! Neki izgnani župnik, ki je dobro leto dni živel v neposredni Janezovi bližini, izjavlja o njem: »Ivan je bil fant, kakršnega nisem srečal v vsem svojem dolgoletnem duhovniškem življenju.« Komunist-domatin pa je označil Pavliča nekaj dni pred njegovo smrtjo: »Ta hudič nas bi še kmalu pridobil, tako zna prepričljivo govoriti.« Kje se vzgajajo tako lepi, čisti in privlačni značaji kot je bil Ivan, katerega moč je zmogla dati Slovencem resničnega junaka, ki je bil vse močnejši kot njegovi mučitelji? Mučenec Ivan nam to skrivnostno silo odkriva v enem izmed svojih zadnjih govorov, ki jih je imel na mladčevskih sestankih, ko pravi:

»Svet, zlasti mladina, kliče po reformi! Ta klic moramo priznati za utemeljen, ako gledamo današnje družbo in njene bolezni. Geslo: »Vse je treba prenoviti, velja danes mnogo bolj kot kdaj prej! Na splošno moramo opazovati, kako propada verska usmerjenost, kako vsepovsod fronta satanovi dvigajo glave in lovijo v svoje mreže podivjane množice. Vseposvobod se čuti naval in pritisk antikrista. Družba je zastrupljena v svojih temeljih.«

Hudo je res, ali zato ne bomo obupavali, ker moramo biti optimisti po besedah apostola Pavla: »Kadar sem slaboten, sem močan.« Zgodovina Cerkev je že ponovno dokazala upravičenost krščanskega optimizma. Viharji so bili, a so koristili, zato zaupamo v božjo previdnost. Reforme so potrebne in pri reformah moramo pomagati. Težko je plavati proti toku, le močni se morejo dvigniti nad okolje. Od katoličana to danes moramo zahtevati. Velike so težave, velike so tudi milosti. Kristus nam ni dal le nauka, dal nam je tudi zgled: »Učite se od mene!« Od vsega bogastva, ki nam ga je Kristus zapustil, je sveta Eucharistija najvažnejša, je središče vere, najvišja milost, najgloblja tolažba. »Jaz ostanem z vami vse dni do konca sveta! Kdor mene najde, najde življenje!«

Dušni glad, to je znak časa. S čim ga bomo tešili, če ne s sveto Eucharistijo? Dejal sem, da zahteva naš čas močnih natur za izvedbo velikih reform. Zato moramo uživati kruh močnih! In goreči moramo biti, kakor so bili goreči apostoli, ki so z gorečnostjo oznanjali smrti Gospodovo, ker so zajemali gorečnost, pa tudi pogum iz eucharistije Gospodovega. V najsvetejšem Sakramentu bomo dobili poguma, da se bomo mogli neustrašeno boriti s tiranom brezverskega javnega mnenja.

Tridentinski cerkveni zbor priporoča vsakdanje sveto obhajilo z namenom, da se združimo z Bogom in dobimo moči zoper požljivost mesa in oči in napuh življenja, se očistimo malih grehov in se varujemo smrti.

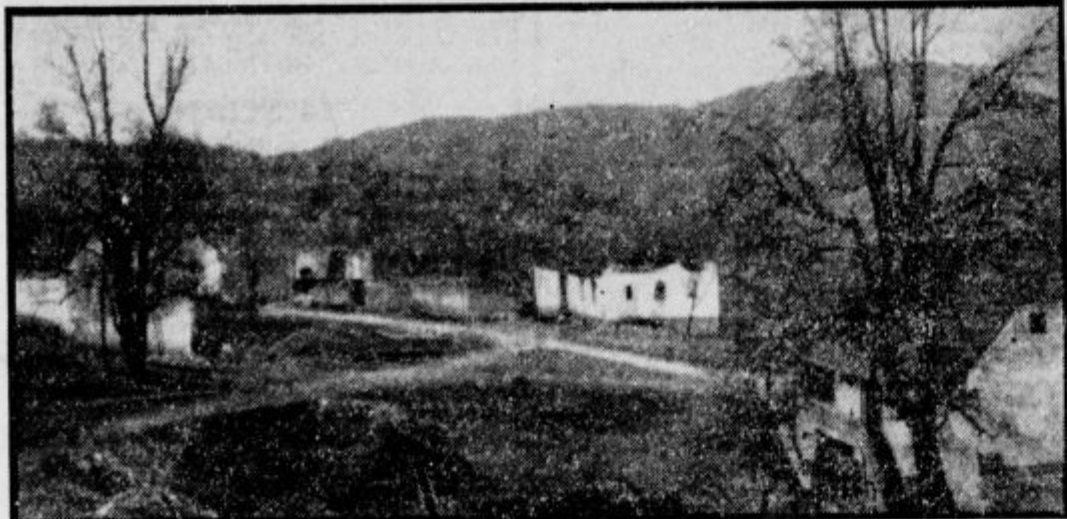
Zlasti mladini je potrebno sv. obhajilo. Moč proti vsem nevarnostim in luč, ki razganja temo na naših potih, naj nam bo pogosto prejemanje sv. obhajila. V zgled naj nam bodo prvi kristjani, ki so bili združeni v lomljenju kruha.

Strnimo vrste, napravimo pravo katoliško fronto pri mizi Gospodovi. Potem nas ni treba biti strah za sedanjost in bodočnost. Le tako bomo Slovenci postali pogumni, goreči, močni katoliki, kakršni je hotel vzgajati naš učitelj dr. Mahnič s katoliškim radikalizmom.«

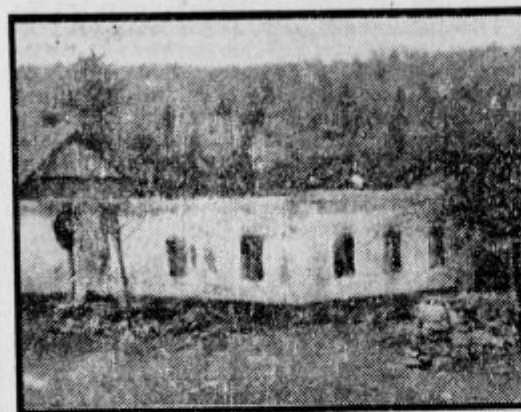
Ta govor je veljal pred letom dni ozkemu krogu onih, ki so bili istih misli in želja, danes, ko je potrjen z življenjem in mučeniško krvjo stega, ki ga je pisal, velja kot dragocena zapuščina vsej slovenski javnosti, saj pove pokojni Ivan v njem v imenu vseh tovarišev mučencev veliko besedo o eucharističnem Kristusu. Naš čas je velik, ne le po hudobnosti, temveč tudi po velikih možnostih.

P. K.

stel. Največjo trgovino ima Madžarska z Nemčijo, iz katere je lani uvozila za 617.7 (474.9), izvozila pa tja za 469.7 (429.5) milij. pengő.

Slike k razbojništvu Kardaževih partizanov: požgani in razrušeni kmečki domovi v Ambrusu v Suhi krajini. Požgali in razrušili so jih partizani, ki jim je mirno prebivalstvo trn v peti in ki istočasno zatrjujejo, da se bore za narod.

KULTURNI OBZORNIK

Bergantov Križev pot

(K izvedbi Tomčeve kantate na koncertu Gl. Matice in simfon. orkestra 22. in 23. t. m.)

Slovenski slikar Fortunat Bergant je l. 1766. naslikal za cerkev oo. cistercijancev v Stični Križev pot. Pesnica Vida Tauferjeva pa je služila za učiteljico v Stični, ko je za lanske Veliko noč napisala in na svetlo dala svoje pesnitve k 14 postajam križevega pota. Ni imela namena napisati pesniških premišljevanj ravno o Bergantovih podobah, toda vsaj podzavestno so vplivale te slike nanjo, ko je pisala svoje verzce, saj so ji bile te izredne umetnine najbližja ilustracija žalostne Gospodove poti na goro Kalvarijo; videla in gledala jih je pri vsakem svojem obisku stiške bazilike. Zato prav reprodukcije Bergantovega Križevega pota iz Stične krasijo njeno knjigo. Pesmi gospe Tauferjeve in Bergantove slike pa so vspodbudile Matijo Tomca k ustvaritvi kantate Križev pot, ki jo bomo skoro slišali v izvedbi ljubljanske Glasbene Matice. Tudi krstno izvedbo kantate bodo ilustrirale Bergantove umetnine, ki bodo druga za drugo, kot se vrstijo postaje, projicirane na platno. Ta novost v združitvi likovne umetnine (vsaj v reprodukciji), ki je glasbo navdihnila, z izvedbo glasbene umetnine, bo gotovo poslušalec še bolj približala Tomčevemu delu, saj ga bo užival prav pri viru njegovega zajemanja. (Ali ne bi morda kazalo kdaj izvajati Smetanovo Vltavo ob projekciji njenega toka ali Retovje gospe Sancel-nove ob slikah ljubljaničnih izvirov?)

Tu nekaj besed o Fortunatu Bergantu, ki je bil rojen kot kmečki sin l. 1720. v Mekinjah pri Kamniku. O njegovi mladosti ne vemo nič določenega, uči pa se je moral slikarstva v Parizu, Veneziji in Romi. Njegova dela kažejo, da je bil v slikarstvu teh takratnih umetnostnih središč zo-

lo verziran, čeprav ni podlegel vplivu niti ene tam cvetoče šole. V vrsti takratnih slovenskih mojstrov, Metzingerja, Ilovška, Cebeja, Janeza Andreja Straussa in Gesorja je bil Bergant najizvirnejši in tudi danes še našemu umetniškemu čustvovanju najbolj domač. Da pa je res bival v Romi, priča poleg neke signature iz l. 1759. ravno zadnja postaja stiškega Križevega pota, kjer je svojemu podpisu dodal označbo »Accademicus Capitolinus«.

Najprej se je udeleževal Bergant med Hrvati v Liki, kjer je naslikal serije oltarnih podob za cerkve v Sincu, Ličkem Lešću in Otočcu in to v letih 1750 in 1751. Podpisoval se je tam v glagolici in sicer z začetnico B, dočim se pozneje doma v latinskih in francoskih podpisih piše po tudi pri nas takrat udomačenem bavarskem pravopisu z W, Wergant, a ko je komaj devetintridesleten v Ljubljani umrl, ga piše smrtina matica stolne župnije spet Bergant. Njegovo delovanje po l. 1751. je zavito v temo vse do l. 1760., ko je naslikal Mater Božjo za škofjeloške uršulinke; takrat enkrat se je naselil v Ljubljani, kjer je 9 let mnogo delal za vse slovenske pokrajine. Oženil se ni nikoli.

Bergant je slikal verske slike, portrete in genre. Krajina ni nobena ohranjenja, pa težko, da bi bil sploh kakšno napravil, saj tudi v svojih verskih podobah krajino zanemarljivo in se v tem loči od starejšega Metzingerja in sodobnika Cebeja, ki ju je krajina močno privlačevala. Bergant pa je osredotočil vso svojo pozornost na bistveno snov in vsebino slike: na sveti prizor ali še rajši na poglobljeno lastnost naslikane svete osebe, kot na askezo, zamaknjenost, pobožno srečo in podobno, pri portretih na upodobljenčev značaj, pri genskih slikah prav tako. Ta poudarek psihičnih nastroj je mnogokrat podan z vprav ekspresionistično drznostjo, s pretiravanjem fizičnih refleksov na duhovno izživljanje, vendar ne v načinu nekdanjih shematičnih baročnih kretenj, katere nadomešča že rokokojska prožnost, ampak tudi po točnem opazovanju človeške narave, kjer

niti dve sorodni doživeltji ne ustvarita enakih izrazov v obrazilih in kretnjah.

Najlepše Bergantove cerkvene umetnine so poleg liškega cikla slike, napravljene za ljubljanske uršulinke, oltarne podobe na Križni gori, v Zelšah pri Rakeku, na Veseli gori, na Gori Oljki, v Mozirju, Nazarih in Zalcu. Najbolj popularna pa je gotovo njegova milostna podoba Zalostne Matere Božje na Križevem oltarju pri frančiškanih v Ljubljani. Kot portretist je upodobil vso tedanje duhovno gospodko od papeža Klementa XIV. do stiškega in kostanjevškega opata, potem pa člane domačih plemiških družin Erbergov, Codelijev in Gasperinijev. V Plutarju in Prestarju je pokazal dva originalna tipa iz ljubljanske okolice.

V javnosti Bergant ni nastopal in si je svoj ugled pridobil le s svojim umetniškim delom. Vendar je imel gotove slike s takratnimi slovenskimi preporoditelji. Kazal je zanimanje za glagolico, ponašal se je s svojim »kranjskim« rojstvom, delal za bratovščine MB dobrega sveta, ki so pošiljale med narod mnogo nabožne literature v slovensčini, portretiral je pospeševalca slovenskega šolstva, stiškega opata Tauferjeva, na Križni gori pa se je sklanjal s slovenskim nabožnim pesnikom Jakobom Repežem, organistom iz Loža. Repež je zložil na Bergantov pasionski ciklus dolgo pesnitev, katero so prepevali potem romarji na Križni gori ob Repeževi orgelski spremljavi na stari napoved »Jest žalostnu permišlam tu, kok Jožef is Mario gre«. Tako je bil Repež nekakšen predhodnik Tauferjeve in Tomca: vse tri je prevzel Bergant s svojimi slikami Kristusovega trpljenja.

Tudi stiški Križev pot sodi med najimnejše izdelke Bergantove roke. Kot pri vseh mojstrovih velikih delih, tako je tudi pri Križevem potu zamisel originalna Bergantova, čeprav je najbrž poznal Metzingerjev Križev pot na Vačah in gotovo tudi Tiepolovega v Veneziji, ki ga je Giandomenico razmnožil v lastnih ujedkovinah. Zanimiva je ravno primerjava dela dveh sodobnikov. Tiepolo in Bergant. Tiepolo je nanizal na svojih 14 postajah vso ogromno judovsko množico pred

štafazo monumentalnih mestnih vedut, Bergant pa je vso pozornost posvetil edino le Kristusu in njegovemu trpljenju. Nastopata le dva rablja, poleg teh pa samo še tiste osebe, ki jih pobožnost križevega pota izrecno imenuje. Osebe je tedaj reducirano na minimum, zato pa te maloštevilne figure govorijo grozno obtožbo zločina nad Božjim Zveličarjem. Satanski izrazi mučiteljev, obup Matere božje in jeruzalemskih židov, ponižna uslužnost Simonova in dobrosrčnost Veronikina potrjujejo, kar sem zgoraj napisal o izrazni moči Bergantove umetnosti. Srediče slike pa je povsod ožarjeno ali v trpljenju poveljano obličje Gospodovo; pred Pilatom izmučeno vdano, še bolj vdano, ko vzame po Očetovi volji križ na svoje rame. Obupna že je bolečina pri prvem padcu pod križem. Ko sreča svojo Zalostno Mater, jo hoče z navidezno mirnim zatajevanjem potolažiti, a vse svoje Božje dostojanstvo pokaže, ko mu Simon iz Cirene olajša muke. Pri srečanju z Veroniko Mu je obraz že nekam otopel, do skrajnosti utrjen pri drugem padcu, a krčevitega joka jeruzalemskih žen že ne more več dojeti. Potem Mu je tretji padec kar odpočitek na dolgi poti trpljenja; ko ga rablja slatiča, se bolesto nasmeje, saj je poti konec in odrešenje blizu. Pribijanje na križ Gospoda onestvi, na križu pa se spet zave svojega božjega poslanstva. Mrtvi Zveličar v Materinem naročju je izgubil sveti obstet, obraz kaže le prestano trpljenje, a v grobu se vrne mir na Mrtvevo obličje.

Trpeči Jezus je bil Bog in človek. Slikar naturalističnega osemnajstega stoletja, ki pa verske vme slovenskega človeka ni zbral, je do umel to dvojnost Zveličarjeve osebe na psihološko do skrajnosti pretehtan način. V žalostnem Popotniku se borita Bog in človek. Ko je duša — Bog zapustila človeško telo, je Jezus izgubil svoj okrog glave in v Materinem naročju je ostalo samo še truplo Sina človekovega. — Bergantov križev pot je med tovrstnimi slovenskimi stvaritvami umetniško najpopolnejši, čeprav v celoti 14 postaj v svetu in doma še skoraj brez tradicije. M. Marolt

Morgan - „trgovca s smrtjo“

Simbol tistega, kar se v Ameriki še danes dogaja

Svica namerava tudi po vojni ohraniti lastno trgovsko mornarico

Svica si je v vojni stiski znala pomagati s tem, da je odkupila od raznih držav več tovornih ladij, z Italijo pa se je dogovorila, da so smele te ladje raztovarjati svoje blago v Genovi, od koder je po železnici prihajalo v Svico. Prvenstveno je Svico k takšni ureditvi dovoza priložilo vprašanje prehrane, kajti država je navezana v precejšnji meri na dovoz iz tujine. Za drag denar je Svica dobila nekaj parnikov, toda potreba je bila hujša kakor pa izredno visoka odkupna cena. Sedaj se v Svici že bavijo z vprašanjem, ali naj bi država tudi po končani vojni ohranila svoje trgovsko brodogradnjo, čeprav je to zvezano z obsevnimi stroški. Tako je na primer Svica ob začetku vojne kupila neko 45 let staro ladjo z 2000 ton nosilnosti za dva in pol milijona švicarskih frankov, kar pomeni, da je vsako tona nosilnosti plačala po 1200 frankov. Računajo pa, da bo ladja po vojni, ko bo pomorski promet spet prost, izgubila najmanj devet desetih na svoji vrednosti. Sedaj obstaja le majhna možnost nakupa novih ladij ali pa oddajanje takšnih naročil ladjedelnicam v tujini. V poštev bi prišli le švedski in španski ladjedelci, ki imajo dovolj naročil že za dve leti naprej. Morda bi bili v španskih ladjedelnicah še voljni prevzeti nova naročila, toda tehničnih pripomočkov močno primanjkuje. Svica sama sicer izdeluje ladijske motorje, vendar za ladje velike tonaže. Kaže, da bi Španija še najprej lahko ustregla švicarskim naročilom. Navaja se cena 900—1000 frankov za vsako tona ladijskega trupla 6000 tonske ladje, ki bi morala biti izdelana v dveh letih. Za ogradoje 10.000 tonske ladje pa bi vsaka tona veljala okrog 800—900 frankov. Toda tudi pri teh računih mora naročnik računati z občutnim zmanjšanjem vrednosti ladje po vojni. Svica kljub tem oviram stalno pregreva načrt o izgradnji lastne trgovinske mornarice in zato kaže, da bo navzlic visokim stroškom skušala svojo zamisel izpeljati, kajti v vojnih časih je okusila izredne koristi svojega ladjevja, pa čeprav je vzdrževanje veljalo težke milijone.

Dognanje očetovstva pri otroku

V nemškem Hannoveru je imel prof. dr. Bauermeister iz Kölna nedavno predavanje o tem, kako najlaže ugotovimo očetovstvo. Najbolj zanesljiva pot je podobnost med otroci in starši. Do štiri sto dednih znamenj primerjajo in fotografirajo, da tako preizkusijo vse, kar more nuditi podobnost. Čim manjša je otrokova podobnost z materjo, tem zanesljivejša lahko doženemo, kdo je otrokov oče.

Grobokop imperija, od katerega je zaslužil milijarde

Leta 1940 je Morganova banka dobila od Anglije veliko finančno nalogo. Velika Britanija je potrebovala denarja. Ker je tedaj zakon še prepovedoval dajati vojna posojila vojskojnim državam, je Morgan postal agent za angleške nakupe, istočasno pa tudi likvidator vprav tistega imperija, ki mu je dal zaslužiti milijarde. Nobena druga stvar ne prikazuje tega simbola kapitalizma v lepši luči kakor dejstvo, da za časa gospodarske stiske Morgan ni plačal niti enega vinarja kakšne takse, ker ni imel nobenih dohodkov. V času, ko sta si bila Roosevelt in Morgan še v lasih, je vlada sprožila na račun slednjega

velik finančni škandal

češ da je poneveril velike vsote državnega denarja. Morgan pa ni bil preveč rahločuten mož in ni čutil niti najmanjše dolžnosti do države in naroda. Prav nič ga ni skrbelo ogromna odgovornost, ki si jo je nakopal sprito svoje velikanske mednarodne moči. Vladi so bile zanj lutke, ki so se morale sukati tako, kakor je on hotel, pa nič drugače.

Zgodovina ga bo preklela

Njegovo zasebno življenje je bilo prazno. Bil je čisto drugačen kakor njegov oče, ki si je počasi nabral lepo zbirko dragocenih umetniških del in zanje nikdar ni štedil denarja. A njegov sin se zdi, kakor da je junak kakšnega Balzacovega romana. Davno pred njegovo smrtjo ga je zadel mrtvoud. Prijateljstvo ni imel. Zdi se, da je ameriško časopisje o njegovi smrti pisalo z nekakimi pridržki. Čast, ko so jim moške, kakršni je bil Morgan, vtisnili svoj pečat, so minili. Morda bo le kdaj prišel čas, ko bo njegov lik opevala le še legenda, kakor je na primer tista o kralju Midasu, ki je vse, česar se je le dotaknil, spremenil v zlato in je zato moral umreti od lakote. Toda Morganovo ime je eno tistih, ki jih bo zgodovina preklela.

Slike groze in razdejanja v Anversu Podrobnosti o silovitem angleško-ameriškem letalskem napadu, ki je terjal nad 2000 življenj

O divjaškem letalskem napadu, ki so ga pred nedavnim uprizorili Angleži in Amerikanci na Anvers v Belgiji, poročajo nemški poročevalski urad po svojem dopisniku iz Brusla naslednje podrobnosti:

Na glavni ulici v Anversu, kjer so ameriške bombe povzročile največjo katastrofo, kar jih je Belgija kdaj doživela, nudiho stanovanj-

ske hiše na razdaljo več ko enega kilometra slika razdejanja. Niti ena hiša ni ostala nepoškodovana. Na mnogih krajih je ena sama bomba kar po štiri hiše zravnila z zemljo. Od celih hišnih blokov je komaj še kaj ostalo. Na trgu v tistem mestnem okraju, ki so nani uprizorili letalski napad, so padle tri bombe. Ob ogromnih žrelih, ki so zazišala v tleh, leže ožgani osebni in tovarni avtomobili. Tudi v stranskih ulicah, proč od glavnih prometnih žil, so na žalost videti razvaline in razdejane. Bombe najtežjega kalibra so padle na neko šolo, v kateri je bilo ubitih, kakor je že znano, 180 delet, ki so se ob prvih bombnih eksplozijah v strahu oklenili svojih učiteljev. Na razvalinah, pod katerimi so pokopani ti otroci, potekajo mrzlična reševalna dela. Sestre z belimi pokrivali reda sv. Vincencija, na katerih obrazih se še vedno razodeva groza in strah, se prizadevajo, kako bi potolažile prizadete starše in jih pomirile. Sestre od Rdečega križa odnašajo na nosilnicah strahotno izmaličena trupla.

Neka sestra mi je pripovedovala — piše dopisnik DNB-ja iz Brusla — da sta pod razvalinami našli smrt tudi ena nuna in ena učiteljica. Neka druga sestra je bila težko ranjena. Dve sto metrov proč je normalka za dekleta. Tu je izgubilo življenje 100 učenek in tri sestre. V doški šoli na drugi strani ceste, komaj 500 metrov proč, je postalo žrtev bombnega napada 25 šolarjev. Sredi med šolskim poslopjem se dviguje koničasti stolp velike stare gotске cerkve, ki je bila po več bombnih zadetkih tudi težko poškodovana.

Napad je bil uprizorjen sredi popoldneva, in sicer čisto nepričakovano, ko je bil promet na ulicah najživahnejši in so po raznih delavnicah ljudje pridno delali. Prva bomba je padla ob pol štirih popoldne. Priletela je iz višine 6 do 7 tisoč metrov. Sredi trga je obstal voz cestne železnice, ki so ga drobič bombe razdejale. V stranski ulici leži neko drugo vozilo. Konja je raztrgala bomba, ki je padla dvajset metrov proč in se razreščila.

Takoj po napadu, ki je trajal vsega skupaj le četrte ure, so se vrgli na delo gasilci iz vseh mestnih okrajev. Rdeči križ, Flamski križ, moštvo protiletalske obrambe, Flamska straža, člani prostovoljne delovne službe ter šolarji in dijaki vseh šol. Narodno društvo za pomoč poškodovancem je izdalo nabiralne pole, in bo šel denar, ki ga bodo nabrali, v poseben sklad, iz katerega bodo dobili podporo tisti, ki so bili po tem bombnem napadu prizadeti. Ko bodo vsaj v glavnem odstranjene razvaline, ki jih je povzročil ta divjaški angleško-ameriški letalski napad v Anversu, bo mesto priredilo številnim žrtvam dostojen pogreb.

Neko drugo poročilo nemškega poročevalskega urada pravi, da znaša celotno število smrtnih žrtev, ki jih je zahteval ta angleško-ameriški letalski napad na Anvers, 2007. To število, ki je izredno velika, primerja z nekaterimi drugimi, kakor na primer s številom žrtev, ki jih je med civilnim prebivalstvom povzročil nemški napad na Rotterdam leta 1940 — ta napad so zahtevali izključno vojaški cilji, ki so si jih Nemci v celotnem okviru vojnih nastopov postavili. Tedaj je bilo v vsem Rotterdamu — po izjavi tamkajšnjega velikega župana — vsega skupaj le 730 žrtev med civilnim prebivalstvom. Ves čas, kolikor med civilno nemško-belgijsko vojno leta 1940., je padlo le 7000 Belgicev, kakor pravijo uradni podatki.

BERITE NAJLEPŠE

»PRAVLJICE«

BOŽENE NEMCOVE,

KI SO IZŠLE V »SLOVENEČI KNJIZNICI«

»Le Ultime Notizie« prinašajo dolg članek o severnoameriškem mogotcu Johnu Pierpontu Morganu, o katerem najprej pravijo, da je bil značilni zastopnik tistega, kar moramo danes imeti pred očmi, ko govorimo o ameriškem bogatstvu. Z Morganom je legel v grob res nekaj simbol, — pravi članek v svojem sestavku — simbol tistega, kar se v Ameriki še danes dogaja. Bil je to nekak »trgovca s smrtjo«.

On je pognal Ameriko v prejšnjo vojno

Pred leti je preiskovalni odbor, ki ga je imenovala ameriška poslanska zbornica, ugotovil, da je vprav finančna politika Morganove hiše bila kriva, da so se Združene ameriške države udeležile prejšnje svetovne vojne. Morgan pa je bil tudi tisti, ki je s svojo veliko močjo dosegel, da so uspehe omenjene preiskave ameriški časopisi objavili le silno na kratko. Celo najplavnejši časopisi niso mogli povedati ameriškomu ljudstvu resnico o tej stvari.

Ni dosti znanega o tem, kaj je Morgan delal pred začetkom svetovne vojne, dovolj znano pa je usodno delo, ki ga je ta mož opravljal v letih od 1914 do 1917. Tudi zadnja leta se je Morgan, ki je užival vso oporo v Rooseveltu, zavzemal za to, da bi šle Združene države v vojno in je z denarjem zalagal pomembne družbe.

Edini »zasebnik«, ki ga je Jurij VI. leta 1939 obiskal

John Pierpont Morgan nima sam zaslug, da je postal tak denarni mogotec. Ko mu je leta 1915 umrl oče, je po njem podedoval največje premoženje, kar ga je kdo kdaj imel v Združenih državah. Morgan ml. prej ni bil morda kak pomemben mož, a po vsej verjetnosti tudi ni zaslužil, da so ga imenovali »finančni veleum«. Bil je samo okrutni zastopnik ogromne sile, ki mu jo je bil zapustil oče. Pravi voditelj »Banke Morgan« je bil Thomas Lamont, edini družabnik podjetja »Morgan et Comp« po letu 1940. Lamontu bi v nekem oziru lahko imenovali zunanjo ministra Morganove hiše, dočim je J. P. Morgan igral vlogo suverena. Njegova palača na avenuji Madison v New Yorku bi se res dala primerjati čisto mirne duše s kakšno kraljevsko palačo. Zadostuje, če omenimo, da je bil Morgan edini »zasebnik«, ki ga je angleški kralj Jurij VI. počastil s svojim obiskom, ko je leta 1939 potoval po Ameriki.

Za denar so se tuje vlade obračale edino nanj

Ogromna moč Morganove hiše, ki je vladala že pred prejšnjo svetovno vojno nad največjo industrijsko družbo na svetu, nad ameriškim jeklenim trustom, se je še povečala leta 1914, to pa spričo dejstva, da so se najprej angleška, potem francoska in slednjič še vlade drugih zaveznikov držav obračale edinoole nanj zaradi nakupov vojnih potrebščin v Ameriki. Z drugimi besedami: Morganova hiša je pomenila nekako isto kot zdaj »urad za posojanje in dajanje v najem« pri ameriški vladi. Morganova družba je na eni strani plasi-rala v Ameriki posojila za angleško in francosko vlado, na drugi strani pa je z dohodki od teh posojil razdeljevala vojna naročila, ki jih je dobivala v tistih letih ameriška vojna industrija. Od dveh in pol milijard dolarjev, naloženih v letih od 1915 do 1917 v Ameriki v posojila, je imela tvrdka Morgan nadzorstvo nad 1,8 milijard dolarjev.

Skoraj vsa ameriška industrija pod njihovim vplivom

»Zasebnik« Morgan, agent angleške vlade, je v notranjosti Združenih držav lahko svobodno razpolagal s to ogromno vsoto. On je odločal, katera podjetja naj dobe naročila in katera ne. Na ta način je Morgan s svojimi družabniki lahko posredno vplival z denarjem svojih bank skoraj na vso ameriško težko industrijo, zakaj za nešteta podjetja, ki so hotela dobiti naročila, so se morala podvreči Morganovemu »trustu«.

Napačno bi bilo smatrati Morgana zgolj za bančnika. Imel je nadzorstvo nad velikim delom ameriške industrije. Ko je bil tik pred izbruhom prejšnje svetovne vojne umrl Morganov oče, so družabniki banke razpolagali že s 341 zastopniki v 112 industrijskih organizacijah ali posameznih tvrdkah, ki so imele tedaj že nad 22 milijonov dolarjev delniške glavnice. Tem so se pridružile še druge banke, zavarovalne družbe ter železniške in paroplovne družbe, težka industrija, trgovska podjetja, petrolejske družbe, vodovodna in električna pod-

jetja itd. Vsa ta moč se je zbirala v eni sami hišici, ki nosi številko 25 in stoji na Walstreetu. Vsaka ameriška vlada je morala računati s to silo. Po letu 1900 ni bilo nobenega predsednika Združenih držav, pri čigar izvolitvi ne bi bila igrana odločilna vloga Morganove hiše.

Edina izjema — Roosevelt

To pravilo pa je poznalo eno samo izjemo. Bil je to Franklin D. Roosevelt. Ko je Roosevelt leta 1932 prvič kandidiral za predsednika Združenih držav, se je oprl na družbo finančnikov, ki so bili v srditem boju z Morganom. Bila je to skupina ljudi, ki v dolgi dobi, ko je bila na oblasti republikanska stranka (1920—1932), ni imela nobenega vpliva. Leta 1932 pa je zaslužila, da je prišla njena ura, ura, ko bo padel Hoover, ter je verovala, da je našla v Rooseveltu svojega moža.

Ko je bil Roosevelt potem leta 1932 prvič, leta 1936 pa drugič izvoljen za veliko večino za predsednika, je Morganova hiša doživela hud udarec. Preiskovalni odbor, ki smo ga zgoraj omenili, in ki je imel nalogo ugotoviti krivdo, da so se Združene države udeležile prejšnje svetovne vojne, je to odgovornost naprtil Morganu. Proti Morganu je bil ta očitek močno politično orožje. Vse to se je dogajalo v prvih letih Rooseveltovega predsednikovanja, tedaj, ko je on skušal vzbuditi vtis, da je napovedal neizprosno in odkrit boj proti monopolu visokih financ.

Sklenila sta mir, da bi izzvala vojno...

To pa seveda ni bilo res, zakaj Roosevelt je bil odvisen od neke druge skupine finančnikov. Bilo pa je gotovo, da je skušal premagati Morgana. Po hudem šahu, ki so ga Rooseveltu napovedali na polju notranje politike leta 1937, — svoj višek je dosegel v sporu z vrhovnim državnim sodiščem — je predsednik Združenih držav spremenil svoje vedenje. Leta 1938 je prišlo do dolge konference med Thomasom Lamontom in Rooseveltom, ki se je končala s sklenitvijo miru med predsednikom in Morganovo skupino. Tisti, ki bodo pisali zgodovino druge svetovne vojne, bodo morali ugotoviti, da je bil ta sporazum temelj vojne, zakaj od tistega trenutka sta se ameriška vlada in najmočnejša ameriška finančna družba borili skupaj za to, da izzovejo vojno. Leta 1939 se je zveza Roosevelt—Morgan pokazala v pravi luči. Morgan je ukazal svoji podružnici v Londonu, naj z denarjem podpre tisk v Veliki Britaniji, da se bo čimbolj zavzemal za vojno.

Leta 1939, ki je bilo polno težkih dogodkov, je bil eden najuglednejših ameriških diplomatov za poslanika v Varšavi. Bil je to Drexel Biddle, ki izhaja iz neke filadelfijske rodbine bančnikov. Toda tvrdka Drexel et Comp. v Filadelfiji je le Morganova podružnica, kajti Morgan ima pri njej 60 odstotkov delnic. Ta ameriški veleposlanik, ki je vsaj deloma tudi kriv, da Poljska ni hotela sprejeti predlogov

Holandaska obala — poglavitna trdnjava proti vdoru na evropsko celino z zahoda

V nobeni drugi evropski državi ne dobi človek tako določnega občutka, da je spremenjena v eno samo močno trdnjavo, kakor v Holandiji, piše vojaški sodrnik nemške obveščevalne agencije, ki si je z drugimi zastopniki tiska ogledal utrjeno področje na zahodu. Očesu, ki mu vojaške stvari niso tuje, ne uide dejstvo, da so vsa velikanska, v zadnjih dveh letih dokončana dela, obširen edinstven sestav izredne obrambne sile. Stavbeniki so izkoristili izkušnje iz Maginotove črte in Siegfriedove črte ter porušili trdnjav na vzhodni fronti, zlasti, kar se tiče zakrivanja. Razvrstitev topništva prekaša po mnenju dopisnika vse, kar je bilo doslej storjenega na tem področju. Od nemško-holandske meje do obale Rokavskega preliva ni kvadratnega metra zemlje, katerega ne bi bilo mogoče ob potrebi obstreljevati s številnimi baterijami in protiletalskimi topovi. Obrambne naprave v Holandiji služijo trem različnim svrhom:

1. Obramba proti slehernemu poizkusu vdora nasprotnih sil. V ta namen so razmeščeni ob vsej obali v globino topovi, ki jih varujejo velikanske jeklene kupole, ki se vrte na ogromnih betonskih, popolnoma maskiranih utrditvah. Poskrbljeno je za sodelovanje med daljnosežnim topništvom in topovi posameznih enic, ki so določene za varstvo zahodne obale z morja. Ob vsem obrežnem ozemlju so postavljene protiletalske baterije, ki služijo istočasno za obrambne nastope in za na-

padalne. Ves utrjeni sistem pa se opira na obširen sestav globokih jarkov in drugih protitankovskih ovir, narejenih po skušnjah, pridobljenih v dveh letih vojne na vzhodni fronti. Popolnoma maskirani, tudi za strokovno oko, so strelski jarki, ki se končujejo v sipinah in majhnih, izpraznjenih in v trdnjave preurejenih vaseh. Stevilni in široki minski predeli so nastali pred temi oporišči za primer, ki pa je le malo verjeten, da bi sovražniku uspelo prodreti s kako motorizirano vrsto do glavnih obrambnih naprav.

2. Te utrdbe služijo tudi za obrambo pred morebitnim sestavnim napadom izkranih sil, padalec in z letali pripeljanih čet. Med novostmi, katere so izkoristili sodobni vojni inženirji, omenja dopisnik oklepne kupole za topove, ki se vrtijo in iz katerih se lahko strelja prav na vse strani. Celotno zaledje je razdeljeno v tako imenovane oporne točke, ki so utrdbe zase. Oskrbljene z vsem orožjem, s skladišči za strelivo in oskrbovanje, so te utrdbe, ki so več metrov pod zemeljsko površino in katere pokrivajo plasti betona, skozi katere bombe ne morejo predreti, porazdeljene smoteno po vsem operativnem ozemlju ob obali in v globino.

3. Tretji namen teh ogromnih utrjevalnih del je aktivna in pasivna protiletalska obramba pred še tako močnim letalskim napadom. O tem se bo sovražnik prepričal, kadar koli bo poskusil napad, končuje vojaški sodelavec nemške agencije.

Madžarka — vojak v papeževi najemniški vojski

Zgodba pustolovke, ki se je dolgo let borila v najemniških vojskah, dokler se sama ni razkrila

V teku stoletij so imele madžarske žene zelo zanimivo vlogo v vojaški zgodovini. Junaštva Cecilije Rozgonyjeve, ki se je hrabro borila proti Turkom za časa vladavine kralja Sigismunda, so opevali različni madžarski pesniki. Pojavile so se različne pravljice in tudi slike madžarskih slikarjev, ki so slikali junaštva Katarine Dobove in drugih hrabrih žen, ki so branile trdnjavo Eger pred turškim napadom.

Med spomini na žene, ki so pristopile k madžarski vojski v »Honved« in se bojevale v vojni za madžarsko neodvisnost leta 1848, je še vedno ostal živ spomin na huzarskega poročnika, ki se je imenoval Marija Lebstock. Nasprotno pa se ni nihče spomnil življenja Margerite Puker, rojene neke v Podonavju ali Transilvaniji. Tudi ta se je hrabro borila v drugi polovici sedemdesetega stoletja v vrstah vojske papeža Aleksandra VII. in se je preoblečena v moško obleko peljala s kraljico Kristino, hčerko Gustava Adolfa.

Življenje te hrabre, pozabljenе bojevnice je bil objavljen leta 1864 v Bologni. Izdana je bila knjiga, ki je imela štiri strani in je bila zelo redka. Znani madžarski ljubitelj knjig grof Aleksander Apponyi je našel eno takih knjig v Italiji. Ta knjiga se sedaj nahaja v budimpeštanskem narodnem muzeju. Prva stran je posvečena neki dami iz Bologne, ki je bila najbrže zelo vzhimana nad življenjem žene vojaka in je krila vse stroške za izdajo knjige.

Hrabra Madžarka, tako pripoveduje ta živ-

ljenje, je v resnici edinstvena med ženami. Odločila se je pobeigniti iz domačega kraja »Hatzeg«, ker ni hotela služiti svojemu stricu. Zaradi težke izgovorjave madžarskih imen v tujem jeziku, je težko reči, katero je bilo to mesto: Grof Apponyi pravi, da se tu govori o mestu Kopcsenyju imenovanem »Kilsee«, Nemci pa menijo, da je najbrže to mesto »Hatzeg« v Transilvaniji.

Deklica je torej ušla od doma in preoblečena v moško obleko prišla v Italijo. Potem ko je že marsikaj doživela in ponovno tvegala, da jo prepoznajo in strogo kaznujejo zaradi prevare, se je dala uvrstiti med vojaške beneške republike. Toda vojaško življenje ji menda ni posebno ugajalo. Deklica kljub temu ni izgubila prisebnosti. Ko je nekega dne njena četa korakala s zastavo svetega Marka proti Villaco, je izrabila temno noč in pobeignila. Polna domotožja je mislila na povratek v svojo domovino, toda iz strahu je svoj načrt le deloma izvedla.

V resnici se je bala posledic svojega koraka, kajti povratek k družini ji je bil prav gotovo nemogoče. Zato se je, čim je prišla v Bratislavo, ponovno vstopila med vojaške najemnike. V tistem času se je v mestu mudil papeški nunelj z Dunaja, ki je zbiral vojaške papeževе vojske. V Rimu so se tedaj namreč bali francoskega vdora. Deklica, ki je bila vedno oblečena v moško obleko in ni na nič pomislila, se je predstavila konjenišemu kapitanu Ludviku Ragenitzu z namenom, da vstopi v vrste, ki so se zbirale pod zastavo, ki je nosila ključke sv. Petra.

Mladenka je ugajala nemškemu kapitanu, ki niti najmanj ni ugaljal, da se pod obleko krije mlada Madžarka. »Vojak Puker sprejmite svoje listine«, ji je bilo rečeno v potrdilo, v katerem je bilo zapisano, da pripada polku, ki mu je poveljeval polkovnik Cesare Marchese de Oddi.

Želja pustolovščin je prispela v Romunijo. Izvršila je vsa povelja kljub trdemu vojaškemu življenju in si je tako zaslužila celo pohvalo grofice, ki ni niti najmanj mislila, da ima med svojimi vojaški Evino hčerko. Skupno življenje z moškimi sovrstniki ji je postajalo vedno neznošnejše. Rudeča lica in nobenih brk, vse to je vojakom dalo misliti, da ni njihovega spola. Kaj naj stori? V isti četi je bil tudi nek starejši madžar, s katerim sta bila velika prijatelja. Njemu je končno zaupala svojo tajnost, ki naj bi poslej ostala le njima skupna tajnost. Mihael Coridone, — kdo ve, katero je bilo njegovo pravo madžarsko ime —, je bil zelo presenečen. Ni pretrgal vezi z njo, temveč je našel samo eno rešitev in sicer: beg v dvojce.

Njun načrt pa ni uspel. Begunca sta bila kmalu nato prijeta in vojaški zakoni v tedanji dobi niso bili za begunce nič manj strogi, kakor so danes. Bila sta vkovana v železje in obsojena poprej, kot bi človek mogel povedati. V tem težkem položaju se je deklica zopet znašla: Zaprla v celici, je povedala svojo tajnost tudi očetu spovedniku, ki jo je na predvečer usmrtitve pripravljal za posmrtno življenje.

Lahko si je predstavljati začudenje med častniki, ko jim je duhovnik razodel njeno tajno. Prav res, da se ni še nikdar zgodilo, da bi kakšna žena služila v papeževi vojski. Takoj se je sestalo vojno sodišče, oprostiti našo junakinjo, ki se je kmalu omožila z dobrim »Coridoniem«.

Romantični doživljaji Margerite Puker so popolnoma resnični in nepobitni. Oba sta se najbrže naselila v Bologni, kjer so radi nudili gostoljubje njunim rojakom in kjer je bilo v tedanjem času tudi 152 madžarskih vojakov. O drugih doživljajih madžarske pustolovke ni zapisano nič. (Ultimo Notizie.)

S. S. VAN DINE:

47

Umorjeni Kanarček

»Mislim, da bi bilo najbolje, gospod Mannix, da nam poveste vse!«
Tudi Mannix se je usedel bolj udobno.
»O, povedal vam bom vse! Bodite brez skrbi, da vam bom povedal vse. Uganili ste. Res sem bil ves večer pri gospodični Frisbee. A v tem ni nič slabega!«
»Kdaj ste šli k njej?«
»Po uradnih urah... Med pol šesto in šesto uro. Dospel sem do 72. ceste s podzemsko železnico, ostali kos poti pa sem naredil peš.«
»Ali ste vstopili skozi glavna vrata?«
»Ne. Zavil sem vstran in vstopil skozi stranska vrata, kakor to delam vedno. Nikogar ne briga, koga obiskujem, in tudi telefonist se ne razburja nad tem, česar ne ve.«
»To je vse v redu,« je pripomnil Heath.
»Vratar zapre stranska vrata šele po šestih.«
»Ali ste ostali pri gospodični ves večer?« je vprašal Markham.
»Da... skoraj do polnoči. Gospodična Frisbee je pripravila večerjo, jaz pa sem prinesel

steklenico vina. Bila je prijateljska večerja v dveh. Odšel sem iz njenega stanovanja šele pet minut pred polnočjo. Lahko pokličete gospodično in jo vprašate. Takoj odidem k njej in ji naročim, naj pove vse, kar se je zgodilo v ponedeljek zvečer. Nikakor ne zahtevam, da verujete samo mojim izjavam.«
Markham je z odločno kretnjo pokazal, da noče sprejeti predloga.
»Kaj pa se je zgodilo pet minut pred polnočjo?«
Mannix se je obotavljal, kakor da le nerad govori o tem.
»Dober človek sem in prijatelj ostane zame vedno prijatelj. Toda povejte mi, ali je pametno, da molčim in imam zato sitnosti zaradi stvari, ki se me niti malo ne tiče?«
Počakal je, da bi dobil odgovor, ker pa tega ni bilo, je nadaljeval:
»Povem vam torej, kaj se je zgodilo. Bil sem pri gospodični Frisbee. Pozneje sem imel napovedan še drug sestanek. Zato sem se nekaj minut pred polnočjo poslovil. V trenutku, ko sem odprl vrata, sem zagledal nekoga, ki se je prikradel od vrat stanovanja gospodične Odell in smuknil po hodniku, ki vodi k stranskim vratom. V veži je bila luč in vrata stanovanja št. 2 so prav nasproti stranskim vratom. Nočnega obiskovalca sem videl tako dobro, kot vidim zdaj vas.«

»Kdo je bil?«
»Če res hočete vedeti, je bil Pop Cleaver.«
»Kaj ste storili tedaj?«
»Nič, gospod Markham... prav nič. Stvar me ni presenetila. Vedel sem, da Cleaver dvori Kanarčku in sem si pač mislil, da je bil pri njej. Nisem pa hotel, da bi Pop vedel zame... Saj ga prav nič ne briga, s kom občujem. Zato sem mirno počakal, da je odšel...«
»Ali je odšel skozi stranska vrata?«
»Brez dvoma... Nato sem tudi sam odšel po isti poti. Prav za prav sem hotel oditi skozi glavna vrata; ker pa sem videl, da je Pop odšel skozi stranska, sem ubral tudi jaz isto pot. Čim manj vedo telefonisti o naših zadevah, tem bolje je. Odšel sem torej skozi ista vrata, skozi katera sem prišel. Poklical sem avtotaksi in se odpeljal...«
»Dovolj!« mu je znova ukazujoče pretrgal besedo Vance.
»Dobro, dobro... Videti je bilo, da je kar zadovoljen, da mu ni treba nadaljevati. Samo ne bi hotel, da bi mislili...«
»Prav ničesar ne mislimo!«
Markham se je čudil temu Vancejevemu vmešavanju, a ni rekel ničesar.
»Zakaj niste prišli, ko ste čitali v časopisih o plesalkinem umoru, na policijo in povedali o tej tako važni zadevi?«
»Vmešali bi me v vso stvar!« je vzkliknil

Mannix. »Imel sem že dovolj neprijetnosti, ne da bi jih iskal.«
»Čudno ravnanje!« je nevoljno vzkliknil Markham. »Vendar pa ste po zločinu namigavali, da je plesalka Cleaverja izsiljevala.«
»Da. Ali vas s tem nisem hotel spraviti na pravo pot, ko sem vam dal tako važno pojasnilo?«
»Niste videli nikogar drugega v veži ali na hodniku?«
»Niste slišali nikakega hrupa v stanovanju gospodične Odell?... Niste slišali, da bi kdo govoril ali hodil?«
»Ničesar,« je izjavil Mannix in odločno odkimal.
»Ali ste gotovi, da je manjkalo pet minut do polnoči, ko ste videli Cleaverja?«
»Popolnoma sem gotov. Pogledal sem na uro in dejal gospodični: »Zapuščam vas še isti dan kot sem prišel. Še pet minut manjka do jutri...«
Markham je stavil še nešteto vprašanj, ne da bi mu uspelo še kaj več izvedeti. Čez kake pol ure je Mannixa odpustil.
»Če ne drugega, smo našli vsaj enega izmed delov naše uganke,« je dejal Vance. »Ne vem še, kako naj ga prilagodim k ostalim stvarim, vendar pa je zelo zanimiv. Vidiš, da so bile moje slutnje pravilne, ko sem ti svetoval, da povabiš Mannixa na razgovor.«

Trije elati lasje DEDA VSEVEDU

Spisal Karel Jaromír Erben.

POTEM PRIDE V VELIKO MESTO. KJER JE VLADALA SAMA ŽALOST. PRED TEM MESTOM SREČA STARCA, KATEREGA LEPO POZDRAVI. IN ON GA VPRAŠA: »KAM PA TI, DECKO?«

»K DEDU VSEVEDU!« — »OHO, TAKEGA PA ŽE DOLGO ČAKAM! TAKOJ TE MORAM PELJATI K NAŠEMU KRALJU!«

»PILATUS« (spisal Federer)

Je prekrasen planinski roman, ki bo vsakomur najlepše osvežujoče branje!
Roman je lepo ilustriral Trpin Janez.
Knjigo dobite po vseh knjigarnah in trafikah.

Naslednji teden bo izšla knjiga »Ljudje ob Krki«, ki jo je spisal Joža Dular.

PIETRO MASCAGNI

L'AMICO FRITZ PRIJATELJ FRITZ

Commedia lirica — komična opera — di P. S U A R D O N

INTERPRETI PRINCIPALI — GLAVNE VLOGE IMAJO:

Suzel Pia Tassinari
Fritz Kobus Ferruccio Tagliavini
David Saturno Meletti
Beppe, lo zingaro Amalia Pini

Orchestra Sinfonica e cori dell' EIAR
Simfonični orkester in zbori

DIRIGE L'AUTORE — DIRIGIRA AVTOR:

Maestro del Coro — BRUNO ERMINERO — zborovodja

E' UN'INCISIONE "CETRA" JE PROIZVOD

Altre opere precedentemente edita: Druga predhodno izgotovljene opere:

NORMA — LA FORZA DEL DESTINO (MOČ USODE) —
TURANDOT — LUCIA DI LAMMERMOOR

Delegacija Vzhodnih železnic v Ljubljani

objavlja sledeči
OGLAS

Železniška uprava objavlja natečaj za licitacijo zaradi oddaje v zakup kolodvorske restavracije na postaji Ljubljana pod sledečimi pogoji:

Osnovna letna zakupnina znaša 40.000 (štirideset tisoč) lir poleg ustreznih pristojbin za postranske dobave (voda, luč, kurjava itd.).

Po natečaju izbrani zakupnik bo imel pravico uporabljati v postajni zgradbi tri sobe za sebe in svojo družino in dve zgradbi ob ulici Soške Divizije za shrambo raznega materiala. Za te prostore bo plačeval zakupnik najemnino, določeno v pogodbi. Razen tega gredo v njegovo breme vse davščine in obremenitve v zvezi z vodstvom postajne restavracije in s prostori, oddanimi v najem.

Pogodba se bo sklenila za nedoločeno dobo in bo pričela teči s 1. junija 1943.XXI. Stranki bosta imeli le-to odpovedati na 3 mesece vnaprej. Letno zakupnino bo treba plačati vnaprej v 4 trimesečnih obrokih. Izbrani zakupnik bo moral položiti kavecijo v višini četrletne zakupnine. Prošnje za pristupitev k natečaju morajo biti opremljene s sledečimi listinami:

1. Vloga na taksnem papirju 6 lir naj vsebuje osebne podatke, točno socialno razmerje in bivališče kandidata.
2. Splošno spričevalo sodne pisarne, ki ne sme biti starejše kot 1 mesec od objave tega oglasa.
3. Overovljeni rojstni list, iz katerega je razvidno, da je kandidat arijske rase.

Omenjene tri listine je treba poslati priporočeno po pošti na naslov: Predstojniku delegacije Vzhodnih železnic v Ljubljani, Kolodvorska 39, najkasneje do 18. ure 10. maja 1943.

Nične bodo vloge, dospelje tudi po krivdi pošte po tem roku ali če bodo nepopolne.

Natečaja se bodo smeli udeležiti le oni kandidati, ki jih bo železniška uprava izbrala kot primerne po svoji končno veljavni odločitvi.

Kandidati, ki bodo pripuščeni k natečaju, bodo prejeli posebna vabila. Po prejemu omenjenega vabila bodo morali kandidati takoj predložiti sledeče listine:

- a) overovljeno spričevalo o italijanskem državljanstvu na taksnem papirju 6 lir;
- b) hranilno ali depozitno knjižico, iz katere je razvidno, da ima kandidat bančni depozit vsaj 100.000 (sto tisoč) lir;
- c) potrdilo, iz katerega je razvidno, da je kandidat plačal vse davke;
- d) potrdilo o vpisu v ustreznajočo profesionalno sindikalno organizacijo na taksnem papirju 6 lir, ki ne sme biti starejše kot 3 mesece od objave tega oglasa. To potrdilo mora biti overovljeno od Kr. Prefekture, če ga predloži kandidat, ki biva izven Ljubljanske pokrajine; iz njega mora biti razvidno, koliko let je kandidat vrši poklic restavracije;
- e) potrdilo, da kandidat ni v stečajni;
- f) potrdilo o dobrem političnem in moralnem vedenju na taksnem papirju 6 lir, overovljeno za kandidate izven Ljubljanske pokrajine;
- g) potrdilo o zdravstvenem stanju, izdano od železniškega zdravnika;
- h) začasno kavecijo za pristupitev k natečaju v obliki čeka Banca d'Italia za 10.000 (deset tisoč) lir.

Predstojnik

Ing. Rolla, s. r.
delegacije Vzhodnih železnic:

ČASNA EGIPTOVSKEGA PODKRALJA

U. Mioni

11

»Razen njega! Glejte, on vse ve, vse vidi, nič mu ne uide. Ni izključeno, da bo že danes odkril, kako smo ga danes zmerjali.«
»Naj le sliši. Kaj nam mar? Saj bo itak spoznal, da ne odobravajo vsi njegovega nesramnega početja in da je še mnogo poštenjakov, ki ga obsojajo,« pravi Miebi.
»Kako nas more slišati, ko ni tu nikogar?«
»E, kdo ve? Kako je pa izvedel, da smo pripravili ta napad in je poslal vojake, da ga zaduše?« vpraša Ameni.
»On tega ni vedel. Vojaki so prav slučajno prišli.«
»On jih je poslal. Sicer ne bi bili mogli vedeti...«
»Mi smo slabo pripravili zasado. Nismo bili zadosti previdni,« pravi Miebi.
»Napad sem pripravil jaz in sem bil zelo čuječ in previden. In upam si trditi, ako bi se bil udar posrečil, bi bili zelo srečni. Apapijevi odposlanci, ki so nosili darove Amonu Ra v njegovo oazo, so bili obložen z zlatom in srebrnom; državna blagajna je zdaj polna zaradi

oderuštva Zafnatpanea, ki prodaja žito za težko zlato; nosili so tudi mnogo živeža. Dvorjani, ki so strahopetci, ki so se morali podati v oazo; ljudje, ki se oblačijo v pisan žamet, se dajo nositi v nosilnicah, niso zmogni nikamor premakniti nog, tako so leni in mastni in ne znajo sukati nobenega orožja. Tudi njihovi služabniki so pravi tiči, tolsti, ki bogate na ramenih gospodarjev: kuharji, da tudi v puščavi pripravljajo odlične pojedine; sobarji, da oblačijo leni rod v puščavi, ga mazilijo z oljem in češejo; v celam trideset oseb z več kot sto težko obloženimi osli z darovi in živežem; plen, ki bi nas bil obogatil in nam dal priliko, da bi se podali drugam, ali v Tebe s sto vrati ali v Sieno, kjer bi bili živeli kot veliki gospodje. Nas je bilo trideset in nas trideset zaleže za njih sto. Medtem pa...« pravi Baket.

»Medtem ko smo jih v neki ozki dolini napadli in se zapletli v boj in se nam je zmaga že nasmehnila, ker večina njih je že padla ali zbežala; medtem tedaj, ko smo imeli zmago že v roki, so prišli vojaki...« nadaljuje Ameni.

»Ti so nepričakovano napadli; padli so iznenada v sredo med nas in zgodilo se je, kar se je zgodilo. Prvič z Zafnatpaneam! krične Meni, zelo ognjevit ropar. Nihče mu ni pritrjeval. Spomin na neuspeh je bil prebridek.
»Poraz je bil velik!« pristavi Ameni.

»Vsekakor. Bilo nas je trideset, zdaj pa samo še sedem,« ugotovi Baket.

»Ostali so bili pobiti ali padli v roke vojakom, ki so jih izročili Zafnatpaneu; ta jih je dal pa obesiti.«

»Eden ali drugi je morda zbežal.«

»Kot smo zbežali mi.«

»Dohiteli bi nas bili in se nam na begu pridružili.«

»Zelo malo verjetno je, da se je še kdo rešil. Zal nas ni več kot sedem,« mrmra Baket.

»Bolje sedem kot nobeden,« pripomni Miebi modrijan.

»Samo da nas puste v miru,« reče Baket.

»Kdo nas bo pa preganjal? Če cel dan bežimo. Pustili smo Nil med nami in njimi. Kdo bi nas zasledoval do tu?« pripomni Ameni.

»Vojaki bi nas lahko opazili,« ugovarja Meni.

»Ne verjamem. Zmračilo se je; pa tudi ne vedo, kdo smo, kako nam je ime, ne kje smo skriti in nikomur ne bo na misel prišlo, da bi nas prav tu iskali,« reče Baket.

»Jaz se bojim nečesa drugega.«
»To je?«
»Da kdo od naših izblebeta.«
Ugovori od vseh strani.

»Nasi so vsi zvesti!« rečejo vsi.
»Zares? Jaz sem pa prepričan, da je bil med nami izdajalec, ki je odkril podkralju naše

načrte; sicer si ne znam razložiti tako prikladnega prihoda vojakov.«

»Nihče od nas ni izdajalec!« ugovarjajo roparji in Meni krične:

»Imenuj kogale!«

»Ne vem. Izdajalec je že ali mrtev ali ranjen ali pa je morda pri podkralju in spravlja nagrado izdajstva. Kdo ve? Prepričan pa sem, da je nekdo zblebetal in odkril, gorje mu! Ko pregledajo jetnike, veste vi sami, da je sredstvo, ki odpre vsaka usta, in čemur se nihče ne more upreti.«

»Zlato! Naši tovariši se ne bodo dali kupiti. Mi smo porokile ugovarjajo.«

»Nisem mislil na zlato, marveč na maščevanje,« pravi Baket.

»Mučenije!« mrmrajo nekateri.

Meni, ki je bil ognjevit, pa zakriči:

»Niti najbolj grozno mučenje ne bo iztrgalo nobene besede iz njihovih ust.«

»Ne več kaj je mučenje. Ako bi vedel, ne bi tako govoril,« mu pravi Baket in skoraj vsi so mu dali prav.

Strah, da so morda tovariši govorili med mučenjem, se je polastil roparjev, ki so postali leni in zaspani.

»Nič več ne moremo,« pripomni Ameni po oddihu.
»Že petnajst ur bežimo.«